

zapiK

brezplačna revija za študente in dijake

Rdeča nit:
MITOLOGIJA

Tête-â-tête:
**Dušica
Kunaver**

Temnica:
**Vzpon na
Hudičev boršt**

Pometamo po Kranju:
**Spomeniško
zaščitene stavbe**

Osišče:
**Novodobna
mitologija**

NAPOVEDNIK KLUBA ŠTUDENTOV KRANJ

za meseca oktober in november

ŠPORT

16. oktober 2009, petek

Ogled hokejske tekme

17.30, izpred Sloga na Primskem, dvorana Podmežakla, za člane KSK 10 €, za nečlane KSK 16 €, cena vključuje avtobusni prevoz in karto, dodatne informacije na navijaska.skupina@ksk.si

17. oktober 2009, sobota

Družabne igre: Turnir Magic the gathering

10.00, Mladinski kulturni center Kranj, za člane KSK 7 €, za nečlane 11 €, dodatne informacije: magic@ksk.si

Družabne igre: Turnir Naseljenci otoka Catan

16.00, Kavarna Zlato polje, za člane KSK 3 €, za nečlane 5 €, dodatne informacije: catan@ksk.si

23. oktober 2009, petek

Ročni nogomet - turnir

17.00, ProSport center, Strazišče, člani KSK 1 €, nečlani 2 €, informacije: ročni.nogomet@ksk.si, 040 93 86 42 (Seba)

23. - 31. oktober 2010

Tečaj jadrnega padalstva

člani KSK 220 €, nečlani 270 €, informacije: padalstvo@ksk.si, prijave na Info točki KSK

24. oktober 2009, sobota

Badminton turnir

10.00, RC Vogu (Sp. Besnica), za člane KSK 4 €, za nečlane 8 €, dodatne informacije: badminton@ksk.si, Bogate nagrade!

1. - 30. november 2010

Tečaj jadrnega padalstva

člani KSK 220 €, nečlani 270 €, informacije: padalstvo@ksk.si, prijave na Info točki KSK

7. november 2009, sobota

Badminton turnir

10.00, RC Vogu (Sp. Besnica), za člane KSK 4 €, za nečlane 8 €, dodatne informacije: badminton@ksk.si

Družabne igre: poker turnir

15.00, Stari Mayr, za člane KSK 4 €, za nečlane 7 €, predprijave: poker@ksk.si, Bogate nagrade!

KULTURA

15. oktober 2009, četrtek

Četrtnkanje: LATINO PARTY

21.00, Kranj, Klubar, glasba: DJ Josse & latino plesalke

17. oktober 2009, sobota

Glasbeni tematski večer: Rock'n'Roll

21.00, Down Town - Rock Bar, DJ Martin 13, vstop prost

18. oktober 2009, nedelja

Potopisni večer: Vietnam in Kambodža

19.30, Klubar, Anja Bizjak, vstop prost

22. oktober 2009, četrtek

Pevski zbor: Komorni zbor KSK - Avdicije

19.30, Gimnazija Kranj, učilnica 16, zborovodja: Matevž Jekovec

Četrtnkanje: HAT & TIE PARTY

21.00, Kranj, Klubar, glasba: DJ Jani

25. oktober 2009, nedelja

Potopisni večer: Južna Koreja

19.30, Klubar, Pina Sadar, vstop prost

29. oktober 2009, četrtek

Četrtnkanje: EVERGREEN ROCK

21.00, Kranj, Klubar, glasba: DJ Tomy koncert: Money Makers

31. oktober 2009, sobota

Glasbeni tematski večer: NOČ ČAROVNIC

21.00, Down Town - Rock Bar, DJ Tomzi, vstop prost

8. november 2009, nedelja

Potopisni večer: Tanzania - Kilimanjaro,

safari in Zanzibar

19.30, Klubar, Martin Mlakar, vstop prost

14. november 2009, sobota

Glasbeni tematski večer: PoSKAkovanje z

DJ SkameLeonom

21.00, Down Town - Rock Bar, DJ Leon, vstop prost

15. november 2009, nedelja

Potopisni večer: Skandinavija

19.30, Klubar, Luka Brezavšček, vstop prost

SOCIALA IN ZDRAVSTVO

1. oktober - 30. november 2009

Preventivna akcija: Cepljenje proti klopnem meningoencefalitisu

Info točka KSK, člani: eno cepljenje 23,5 €, dve cepljenji 43 €; nečlani: eno cepljenje 33,5 €, dve cepljenji 63 €.

Zbiralna akcija odpadnih kartuš in tonerjev: Pomagajmo Rdečim noskom!

Info točka KSK, že uporabljeno kartušo ali toner lahko prispevaš v zabojnik na Info točki KSK. Zaradi tvojega prispevka 1 € od vsake še uporabne zbrane kartuše in tonerja lahko pogumno načrtujejo obiske in usposabljanja klovnov.

16. oktober 2009, petek

Drobtinica - dobrodelna akcija

09.00, Glavni trg v Kranju, prostovoljni prispevki, namenjani za subvenicioniranje šolskih malic in kosil otrokom kranjskih osnovnih šol. Z nakupom kruha in peciva, ponujenega na stojnici boste prispevali pomoči potrebnim otrokom in jim s tem priskrbeli 8-mesečni dnevni obrok.

20. oktober 2009, torek

Pravna pomoč

18.00, prostori Kluba študentov Kranj

23. oktober 2009, petek

Krvodajalska akcija

09.00, odhod izpred centra Supernova, lahko pa se nam pridružite na Zavodu za transfuzijo krvi na Jesenicah. Darovalci boste deležni: dveh kino kart, malice in darila Kluba študentov Kranj. Prijavi se do 22.10. na krvodajalstvo@ksk.si ali na 040 166 791 (Sanja)

27. oktober 2009, torek

Pravna pomoč

18.00, prostori Kluba študentov Kranj

IZOBRAŽEVANJE

15. oktober 2009, četrtek

Plesni tečaj: Swing - osnovni tečaj

19.30, Mladinski kulturni center, Tomšičeva 21, člani KSK 30 €, ostali 45 €, informacije: 040 423 328 (Nejc), info@ksk.si

20. oktober 2009, torek

Individualno upravljanje premoženja

16.00, GBD BPD (sejna soba v 4. nadstropju), Koroška cesta 5, Kranj, brezplačno, obvezna predhodna prijava na info@gbd.si

22. oktober 2009, četrtek

Prvi koraki v svet borze

16.00, GBD BPD (sejna soba v 4. nadstropju), Koroška cesta 5, Kranj, brezplačno, obvezna predhodna prijava na info@gbd.si

22. oktober 2009, četrtek

Ekskurzija: Ogled Nuklearne elektrarne Krško

07.00, odhod izpred vrtnega centra Sloga na Primskem, člani KSK 8 €, ostali 15 €, informacije: 031 487 809 (Miha), izleti@ksk.si

5. november 2009, četrtek

Online trgovanje na domačem trgu s trgovalno platformo GBD On-Line

16.00, GBD BPD (sejna soba v 4. nadstropju), Koroška cesta 5, Kranj, brezplačno, obvezna predhodna prijava na info@gbd.si

12. november 2009, četrtek

Osnove trgovanja in tehnične analize

16.00, GBD BPD (sejna soba v 4. nadstropju), Koroška cesta 5, Kranj, brezplačno, obvezna predhodna prijava na info@gbd.si

12. november 2009, četrtek

Tečaj risanja in slikanja

17.00, Gimnazija Kranj, člani KSK 130€, ostali 190€ (možnost plačila na tri obroke), 10-tedenski tečaj risanja in slikanja, pod vodstvom akademske slikarke in mag. umetnosti Nataše Jan; cena vključuje vodenje in ves material

26. november 2009, četrtek

Koncert: Prodigy na Dunaju

12.00, odhod izpred vrtnega centra Sloga na Primskem, člani KSK 60€, ostali 75€, cena vključuje prevoz in karto za koncert; informacije: koncerti@ksk.si, 031 487 809 (Miha)

Zapik

brezplačna revija za
študente in dijake

Naslovnica:

Bojan Okorn

Odgovorni urednik:

Jan Grilc

Distribucija:

Sandra Kert

Oblikovanje:

Jure Vuković

Avtorji prispevkov:

Urša Bajželj
Nace Fock
Mojca Jagodic
Jan Grilc
Pina Sadar
Maša Nahtigal
Barbara Zupanc
Žan Sadar
Maja Kalan
Dejan Rabič
Andraž Šiler
Fokinjak
Pižama

Fotografija:

Oto Žan

Ilustracije:

Petar Stojanović

Križanka:

Mateja Novak Kukovič

Lektoriranje:

Nace Fock

Izdajatelj:

Klub študentov Kranj

Tisk:

Tisk Žnidarič, d.o.o.

Trženje:

Matej Tomlje
trzenje@zapik.si

Naklada:

5000 izvodov

Mitološka revija

Zapik je samo mit med kranjskimi študenti in dijaki. V bistvu ne obstaja. Vse, kar se govori o Zapiku, so le za lase privlečene zgodbe rahlo okajenih barab, ki se širijo od šanka do šanka. Zadnje čase se govori, da je v spletni anketi na strani Kluba študentov Kranj kar 83 % ljudi odgovorilo, da jim je nova podoba Zapika zelo všeč in da se jim bolj dopade kot prejšnja. Rezultat s tako visokim rezultatom »za« enostavno ne more biti resničen in je gotovo samo mit. Mit je gotovo tudi razpis za novega tehničnega urednika, ki je potekal v prejšnjih mesecih (le kako naj bo razpis za delovno mesto pri reviji, ki obstaja samo domnevno, resničen), in naj bi se nanj prijavilo 24 kandidatov. Izmed teh naj bi izbrali Sandro Kert, ki naj bi najbolje ustrezala zahtevam, navedenim v razpisu, čeprav naj bi bilo takih kandidatov še kar nekaj. Baje sta odgovorni urednik in njegov pridni namestnik kar nekaj časa tolkla z glavo v mizo, ker sta morala sprejeti tako težko odločitev. Stari tehnični urednik Miha Kramar naj bi baje postal novi »minister« za šport na Klubu študentov Kranj.

Saj ne pravim, da smo vraževerni, ampak kakšen mit je pa le resničen.

Jan Grilc, odgovorni urednik

Jan Grilc

KAZALO

KLUBSKE STRANI

Jesen prinaša nove športne izzive	4
Novi val tehnologij	4
Literarni natečaj KŠK znanjboljšo kratko zgodbo	5
Zapoj s KŠK-jem!	5
Krvodajalska akcija	5

IZ ŠTUDENTSKEGA KORITA

Oktobrske spremembe	6
---------------------------	---

Z BALKONA

Nektar in ambrozija	7
---------------------------	---

OSIŠČE

Novodobne odisejane političnih bogov	8
--	---

TÊTE-À-TÊTE

Dušica Kunaver	10
----------------------	----

WTF!?

Urbane legende	13
----------------------	----

S CULO NA RAMI

Med laponskimi bogovi	14
-----------------------------	----

TO JE KRANJ

Kam? Z Manco v Kranj	16
----------------------------	----

Blejske legende

.....	18
-------	----

19ka

Devetnajstka z Vasilijo Tsigarido	19
---	----

Striček Sam hoče tebel	20
------------------------------	----

PO RODNI GRUDI

Hudičev boršt	21
AIESEC – mednarodna študentska organizacija	21

TEMNICA

.....	22
-------	----

ŠVIC

Starodavni športi	24
-------------------------	----

ZRCALCE, ZRCALCE

Pravljina moda	25
----------------------	----

POMETAMO PO KRANJU

Lastiti si kulturni spomenik	26
------------------------------------	----

DAN Z ...

... arheologom	28
----------------------	----

Koncertni napovednik

.....	30
-------	----

FILMOZOFIRANJE

Mitološki leteči cirkus	31
-------------------------------	----

NA METRE KNJIG

Magični realizem	32
------------------------	----

STRIJAMOŽ

V epizodi Strijamoževa prerokba, 2. del	33
---	----

TOPSHIT

10 top mitoloških krajev	34
--------------------------------	----

Ali ste vedeli, da	34
--------------------------	----

Top 10 mitoloških bitij	34
-------------------------------	----

Za Luno	35
---------------	----

Nagradna križanka	36
-------------------------	----

Strip	37
-------------	----

Kviz in sudoku	38
----------------------	----

Fotogalerija	39
--------------------	----

Priloga:
ZGIBANKA
ČETRTKANJE
november 09

Jesen prinaša nove športne izzive

Leto je naokoli in s 1. oktobrom je prišla nova sezona rekreacije, začenjajo se **turnirji** v družabnih igrah ter badmintonu, potekali pa bodo tudi ogledi tekem.

Z oktobrom se ponovno začenjajo turnirji, ki smo jih navajeni že iz lanskega leta. Tako se bodo ob petkih ob 16. uri v Mladinskem kulturnem centru borili igralci **Magic the Gatheringa**, v Maister Baru bodo vsako tretjo soboto v mesecu ob 16. uri trgovske moči razkazovali ljubitelji **Naseljencev otoka Catan**, prve sobote v mesecu bodo za vse kvartopirce ob 15. uri v zgornjem nadstropju Starega Mayerja potekali turnirji v Texas Hold'em različici **pokra**, v Prošportu v Stražišču pa bodo predzadnje petke v mesecu ob 17. uri potekali turnirji v **ročnem nogometu**. Vsi **badminton** navdušenci boste svoje sposobnosti lahko dokazovali enkrat mesečno na turnirjih v Rekreacijskem centru Vogu v Spodnji Besnici. Prijave za vse turnirje potekajo na prizorišču, a je zaželjena predhodna prijava na elektronski naslov, ki je odvisen od turnirja, npr. magic@ksk.si (catan, poker, badminton). Prijavnine niso previsoke, zato ne čakajte in se izkažite na turnirjih!

Marsikdo nerad tekmuje, zato vam na voljo ponujamo tudi **rekreacijo**. Ob sredah se bo od 17.30 ure v telovadnici nove Ekonomske gimnazije Kranj moč preizkusiti v znanju **odbojke** in **badmintona**, četrtkovi in nedeljski večeri so od 20. ure dalje na Olimpijskem bazenu Kranj rezervirani za **plavanje**, ob nedeljah se bo na bazenu od 20. ure igralo **vodno košarko**, sobote pa so v Prošportu od 17. ure naprej namenjene **ljubiteljem košarke**. Vsa rekreacija je za člane Kluba študentov Kranj brezplačna, ostali pa bodo morali ob vstopu odšteti 2 €. Obvezen je prihod 10 minut pred začetkom, kajti kasneje vstop pod okriljem KŠK-ja ne bo več mogoč!

V veliki ponudbi športov si poiščite svojega najljubšega, se udeležite dogodka in uživajte ob sproščanju odvečne energije!

 KŠK
 Oto Žan

Novi val tehnologij

V novem študijskem letu se vam obeta enkratna tehnološka zanimivost, ki bo potekala pod okriljem dogodka **Nova učinkovitost – novi val tehnologij**, ki se bo predstavil v sedmih slovenskih mestih, med drugim v Kranju. Podrobneje bomo spoznavali Windows 7, Windows Server 2008 R2 in Exchange Server 2010, hkrati pa tudi razvijaške tehnologije na novih platformah. Udeležite se ga lahko **22. oktobra, z začetkom ob 9.00 in zaključkom ob 16.00**, predavanja pa bodo potekla v **Openlabu (Koroška 19)**. Predavali bodo strokovnjaki, poudarek predavanj pa bo na najnovejšem namiznem operacijskem sistemu Windows 7. Domači poznavalci novih informacijskih tehnologij bodo predstavili prednosti, ki jih novosti prinašajo

v različna informacijska okolja. Možnost si bo ogledati tudi različna izbrana informacijska predavanja. Med drugim bomo imeli čast spoznati predavatelje in predstavnike Microsoftovih partnerjev. Izkoristite enkratno tehnološko priložnost za navzovanje stikov s strokovnjaki na tem področju. **Dogodka se lahko udeležite brezplačno, če pa se po izvedeni prijavi dogodka ne udeležite, vam zaračunamo strošek 32,90 evra.** Število prijavnih mest je omejeno. Za dodatne informacije in prijave pišite na elektronski naslov info@openlab.si.

 KŠK

☞ Literarni natečaj KŠK za najboljšo kratko zgodbo

Kulturni resor prvič v zgodovini Kluba študentov Kranj organizira **LITERARNI NATEČAJ ZA KRATKO ZGODBO**. Vse, ki imate nekaj pisateljske žilice, ki imate morda v predalu že kaj **neobjavljenega** ali pa vas bomo k pisanju spodbudili prav mi, vabimo, da nam pošljete svoje prispevke do 31. januarja 2010. Sprejemamo še neobjavljene **kratke zgodbe**, katerih avtorji so stari **najmanj 15 in največ 26 let** oz. imajo **status dijaka ali študenta**. Pošljite **še neobjavljene natisnjene in s psevdonimom podpisane** prispevke na naslov **Klub študentov Kranj, Glavni trg 20, 4000 Kranj**, s pripisom »Za literarni natečaj«; v **posebni kuverti** pa na **isti naslov** pošljite še svoje podatke (**ime, priimek in psevdonim, pod**

katerim ste napisali prispevek, naslov, tel. številko, el. pošto, podatke o šolanju/izobrazbi ter datum rojstva), ki bodo do določitve zmagovalca s strani strokovne žirije ostali tajnost. Več informacij, tudi v zvezi s samo obliko prispevkov, najdete na spletni strani **www.ksk.si** ali na KŠK-jevem **forumu**, lahko pa nam tudi pišete na **natecaj@ksk.si**, vendar **prispevkov NIKAKOR NE POŠILJAJTE PO ELEKTRONSKI POŠTI**, saj na ta način poslani teksti ne bodo upoštevani. Zmagovalcu bo KŠK omogočil **objavo** literarnega dela, sicer pa nihče od udeležencev ne bo ostal praznih rok.

 KŠK

☞ Zapoj s KŠK-jem!

Komorni zbor Kluba študentov Kranj išče mlade pevce in pevke iz Kranja in okolice. Če rad poješ in bi želel svoj glas še izboljšati, se zabavati v družbi ostalih pevcev ter veliko nastopati tudi z drugimi, tujimi zbori, se nam pridruži ob četrtkih ob 19.30 v učilnici 16 na Gimnaziji Kranj. Več informacij na tel. 040 566 543.

Komorni zbor KŠK je bil ustanovljen jeseni leta 2004. V zboru prepevajo dijaki in študenti iz Kranja in okolice. Zbor pod

okriljem Kluba študentov Kranj prepeva na študentskih prireditvah, elektronskih večerih, gimnazijskih koncertih, revijah, vsako leto pa pripravi tudi več celovečernih koncertov, obarvanih z različnimi tematikami. Zbor redno prepeva tudi na Četrtnanjih in na festivalu Teden Mladih. Poleg črnske duhovne in zabavne glasbe repertoar vključuje renesančno, slovensko ljudsko, umetno in duhovno pesem.

 KŠK

☞ Krvodajalska akcija

Klub študentov Kranj ponovno organizira krvodajalsko akcijo. Tako rekoč tradicionalna krvodajalska akcija bo potekala 23. oktobra. Zbor vseh zainteresiranih darovalcev krvi bo ob 9. uri na parkirišču kranjskega nakupovalnega centra Supernova (na Savskem otoku). Kri boste darovali na ljubljanskem Zavodu za transfuzijo krvi. Predviden povratek v Kranj je od 13. do 14. ure,

odvisen pa je od števila krvodajalcev. Prijavite se lahko na KŠK-jevi Info točki ali na email **krvodajalstvo@ksk.si**, napišite pa svoje ime in priimek ter telefonsko številko.

 KŠK

PRAVNA POMOČ

Torek od 18.00 do 20.00, prostori Kluba študentov Kranj (Glavni trg 20) .

Pravna pomoč za mlade družine in študente.

pravna pomoč za mlade družine in študente

Oktobrske spremembe

Mnogi pravijo, da novo leto prinaša spremembe. Saj poznate tiste zgodbe, kako bo vsako novo leto kdo prenehal piti, kaditi, nezdravo jesti ... skratka početi vse tisto, za kar se spleča živeti. No, kakor koli že, nisem še spoznal človeka, ki bi imel februarja še isto mišljenje. Zato na Klubu študentov Kranj za mesec sprememb in zaobljub ponavadi velja oktober. V skladu s tradicijo je bilo slednjemu tako tudi letos. Pri Zapiku je dirigentsko pero (palice mu ne damo, ker bi bil lahko po prvem v mesecu zelo neugoden) po poletnem pohajkovanju po članicah EU, kandidatkah za članstvo v EU in po državah, ki nikoli ne bodo postale članice EU, ponovno prevzel Jan Grilc. Mesto tehničnega urednika smo prvič v zgodovini revije Zapik prepustili nežnejšemu spolu. Izbira odgovornega urednika in njegovega namestnika pač. No, za spremembo pa sem tudi jaz sodeloval na sestanku uredniškega odbora. In bil pohvaljen. Ker sem se v prejšnji številki držal teme. Vredno poskusiti še kdaj. Če mi ob naslednji priložnosti poleg pohvale pristavijo še flaško napitka s Štajerske, bi se lahko na to redoljubnost kar hitro navadil.

Skoraj celotna ekipa pa se je pri pripravi te številke, za spremembo, »zašvicala fulk«. Brez skrbi. Ničesar nismo požigali, prav tako pa vsi še zmeraj posedujemo tako torbo kot tudi kolo (čeprav ne vem, zakaj sploh rabimo oboje). Šli smo zgolj na pohod. V hribe. Do z legendami posejanega in v mitološko meglico zavitega Hudičevega boršta. Prave legende vam žal ne morem zaupati, ker je imel vsak na »logerju« malo drugačno različico zgodbe o hudiču izpod Storžiča. Meni osebno se je najbolj dopadel vrh, ki sploh ni vrh, pač pa gozdiček sredi gore, če smo bolj natančni. Pravzaprav, če smo še natančnejši, dobrote iz urednikovega nahrbtnika, če hočete resnično poglobljeno analizo odprave v Hudičev boršt.

Spremembe se kakopak niso zgodile le pri Zapiku. Temu trendu smo sledili tudi v vseh organih Kluba študentov Kranj. S prvim oktobrom je vodenje in nadzor prevzela nova ekipa študentk ter študentov.

Brez skrbi, ni prišlo do kakega kapitalsko motiviranega menedžerskega prevzema, pač pa se je ekipa le malo pomladila. Pravzaprav ste jo pomladili vi. Vodenje kluba je namreč prevzela ekipa, ki je bila izvoljena na sedaj že skoraj legendarni skupščini 5. maja. Po več mesecih priprav in uvajanja vam lahko zatrdim, da so sedaj pripravljeni. Pripravljeni na naloge, ki ste jim jo vi zaupali. Konec koncev se nismo poslovlili vsi, tako da vam zagotavljam, da se vam za prihodnost delovanja ni potrebno bati.

Poleg vsega naštetega pa je oktobra novega predsednika dobila tudi krovna organizacija vseh študentov, Študentska organizacija Slovenije (ŠOS). Nova »primus inter pares« slovenskih študentov je postala 25-letna absolventka na mariborski Filozofski fakulteti Katja Šoba. Kaj lahko rečem o tokratni Skupščini ŠOS. »Vrtec

slovenske politike« je, mislim, da, fraza, ki zadevo najbolje opiše. Na tej skupščini sem namreč dobil odgovor, zakaj nekatere entitete svoje predstavnike imenujejo »poslanci«. Ker so od nekoga čisto ZARES poslani. In verjemite mi, da to niso študentje. Postavljanje brezpredmetnih vprašanj zgolj zato, da si opažen in omenjen v zapisniku, grožnje z obstrukcijo ter blatenje vsepovprek, ko v enem trolinutnem nastopu besedico »nedemokratično« uporabiš približno 37-krat, so definitivno stvari, ki so me na trenutke veliko bolj spominjale na Državni zbor kot pa na Skupščino ŠOS. Prav strah me je, da bodo nekateri izmed teh »poslancev« kaj kmalu sedli v prave državnoborske klopi. Tolažim se lahko le z dejstvom, da slabše, kot je danes, praktično ne more več biti.

Upam, da boste tudi vi ta oktober napravili kakšno pozitivno spremembo v svojem življenju. Saj veste, tiste decembrske se nikoli ne obnesejo. Ena stvar naj pa le ostane ista. Ne pozabite podaljšati svojega članstva v Klubu študentov Kranj. Kaj potrebujete? Originalno potrdilo o vpisu in 3 minute časa, da nam ga prinesete na INFO točko.

Pa se vidimo na katerem od projektov ...

 Andraž Šiler, predsednik Kluba študentov Kranj

Nektar in ambrozija

Tokratna tema meseca je izredno provokativna. Ne ne, ni, boste dejali, zakaj bi bile pripovedke o škrtatih in vilah, miti o kiklopih, zgodbi starih mam in šeje ob jurjevanju lahko kakor koli sporni? Z balkona se sicer rogam tej spornosti, a vam vendarle rade volje nakažem smer. Socialni čut? Ne, zgolj sarkazem.

Bajke in miti, naj bodo še tako nedolžni, spodbujajo nestrpnost oz. vedno lahko najdemo kaj, kar bi kot nestrpnost spodbujajoče utegnili interpretirati. Začenši z rasno, če govorimo npr. o škofjeloškem grbu. Po legendi je freisinškega škofa med potjo po Poljanskem napadel medved in pred gotovo smrtjo ga je rešil njegov sluga, podložnik, za potrebe pričujočega teksta ga poimenujmo Tom. Tom je bil temnopolt. Bil je črnc, zamorec, črnokožec in še so sinonimi, povečini s slogovnim kvalifikatorjem *slabš.* v SSKJ-ju. Dobro je vedeti, da takšno označbo nosi tudi beseda *zamorec*, ki je med drugim najpogostejša v pisni obliki legende o grbu mesta Škofje Loke, ki je tudi ime kave, kavarne in še česa. Obstajajo posamezniki, ki so nagnjeni k iskanju nepravil v svetu, ki živijo za preoblikovanje legend o temnopoltem Zemljanu, ki figurira v škofjeloškem grbu, cenzuriranju Župančičevih pesmic in, nenazadnje, Zapika. Tom, ki bi bil seveda skrajno ponosen, da se osnovnošolci še danes učijo o njegovem podvigu, verjetno ni imel poglobljenih znanj s področja semantike, na podlagi katerih bi od svojega gospodarja lahko

etnologi, sociologi in zbiratelji ljudskega izročila.

Zevs, drage bralke, je bil navaden babjek. Ne le da se je spečal prav z vsemi »kiklami« na Olimpu, umrljivimi ali nesmrtnimi, v svoji zbirki ima prav vse, od incestnih odnosov pa do zavažanja z namenom spolnega občevanja (kar sicer tudi danes ni kak hujši tabu, samo v obliki zlatega dežja, bika ali laboda se današnji moški ne pojavljajo v javnosti). Ali ne bi bilo na mestu, paralelno z *Bežite, teci, cigani gredo* ali z obsodbo gojenja nacionalnih mitov, benignih zgodbic boja neslutene homofobne razsežnosti – saj smo se vendarle vsi napol sključeni z razgaljenimi splovili nekdanj tako prešerno in složno lovili po prostranih afriških stepah, čemu bi sedaj imeli narod – podpisati peticijo za porušenje Zevsovega templja v Olimpiji, če ga že ne bi feministična organizacija popisala s spreji? Zgolj sugestija.

Potem je tu še komponenta solidarnosti. Na KŠK-ju je že pred časom, slišim, v duhu ene odmevnejših kranjskih političnih struj, ki se je zaradi svoje izpričane filantropije to sezono vrgla na smučarjijo za socialno ogrožene, padla ideja o zbiranju rabljene opreme za golf za socialno šibke; osebno bi zadevo nadgradil v subvencionirane nakupe vozil znamke Mercedes (no, cenejših lanskih modelov, kajpada!). Kako bi torej v taistem obdobju recesije (sic!) lahko govorili o luksuzu, o Zlatorogovem kraljestvu, o zakladu kralja Matjaža vpricho trpečega ljudstva, zbujanje skomin z nektarjem in ambrozijo?

Še vedno smo žal na stopnji burleske in ne daleč od dne, ko se bodo pokonci dvignili ekologi, ker je Krpan posekal stoletno lipo, da si je stesal kij, ko se bo nad literate, glasbenike in ostale umetnike spravil trop najrazličnejših analitikov z zahtevami za spremembo poimenovanj npr. Straussove opere *Cigan baron*, Lorcine zbirke *Ciganski romancero*, za narodnega heroja pa bodo namesto hrusta, ki je bil vrh vsega še tihotapec, ali šibkega pastirčka Petra Klepca, ki je agresivno postopal proti ničesar krivim Turkom, hoteli Ojstrovhrarja, edinega medkulturnemu povezovanju naklonjenega junaka. Nenazadnje bodo zahtevali kompenzacijo celo za hudiča, ki je izven delovnega časa in v škodo lastni hrbtenici nesel gozd na sredino pobočja Zaplate, zakaj vsem morajo biti omogočeni enaki pogoji.

Kako bi se legendarna Mémiméejeva oz. Bizetova *Carmen* obnesla kot Romkinja, kdo bo napisal disertacijo o Tomu in medvedu, kako bi zaklad pod Peco spremenili v prostovoljne prispevke in Sifzovo delo interpretirali kot opiranje na lopato ter ždenje ob razkopani avtocesti (z enako produktivnostjo, četudi je Sifz vsaj nekaj *počenjal*), ne vem natanko. Imam pa rešitev za socialno korektna nektar in ambrozijo. Nova produkta blagovne znamke S-budget.

Dobro je vedeti, da takšno označbo nosi tudi beseda zamorec, ki je med drugim najpogostejša v pisni obliki legende o grbu mesta Škofje Loke, ki je tudi ime kave, kavarne in še česa.

zahteval drugačno naslavljanje. Niti ni imel v rokah mehanizma za nasprotovanje fevdalca – ne dvomim, da so nekateri besni že ob dejstvu, da je Tom rešil gospoda škofa, in ne obratno, da nista morebiti rešila eden drugega ali kaj podobnega. Zanimivo izhodišče za disertacijo, podrobno raziskavo ali vsaj znanstveni članek bi bilo, kaj se je zgodilo z medvedom. Če gre zaupati praktičnosti ljudi v oni dobi in pa zdravemu teku duhovščine, so kosmatinca odrli, porabili kožuh za zimsko oblačila, meso pa pojedli. V razmislek zgoraj omenjenim, ki imajo v legendah navado videti grožnjo miru in slogi kozmosa: kaj je dobil jesti Tom? Medvedje šape, dobro poznano poslastico, ali drobovino? Kje je jedel? V škofovi obednici, na njegovi desni, ali v svoji baraki, kjer ga je, rešitelja svojega gospoda, zeblo do kosti? Je *splah* dobil kak kos velikanse živali? Zakaj (ne)?

Analizo slovenskih ljudskih pesmic in znanstvene terminologije ob boku slednjim bomo obšli, saj smo boj krvavi enkrat že bili. Prišel je ciganček, sajast kakor vranček, majhen kakor škrt, gibčen kakor gad namreč ponuja številne slikovite primere ali komparacije, na račun katerih naj interdisciplinarno občujejo

Novodobne odisejade političnih bogov

Čeprav nam beseda mitologija pred očmi avtomatično izriše mogočne bogove, prдавne ljudske štorije in nadnaravna bajeslovna bitja, miti še zdaleč ne ostajajo zaprti v zaprašene skrinje zgodovine. Njihove sodobne inkarnacije polnijo medije in politično retoriko ter zamaskirane v samoumevne zgodbe krepijo interese ideologije.

Kako naivno so si v starih časih razlagali svet, se posmehljivo namuznemo, ko listamo po zbirkah starih grških bajk, ne zavedajoč se, da podobno naivno tudi sami sprejemamo mitologijo, ki prežema naš vsakdan. Moderne variacije mitov so seveda manj pravljичne in poetične od svojih tradicionalnih bratov in sester, čeprav junaško vihtijo enaka orodja za grajenje ideološkega sveta, v katerem živimo. Tako kot bajke nam osmišljujejo dogajanje okoli nas, nas povezujejo, pojasnjujejo, razlagajo, utemeljujejo in – z besedami starogrškega velikega poka – iz kaosa ustvarjajo kozmos. Sodobni miti z na videz povsem nepolitično preprostostjo širijo spretno prikrito politične ide(ologi)je, pa naj si gre za neumnost južnih sosedov, komunistične barabe, čefursko zdrabo, boljši evropski jutri ali junaškost velikih vodij.

Za narodov blagor

Ena od osrednjih vlog mita v družbi je zasidrana v povezovanju. **Visoki mitološki zidovi so že od nekdaj razmejevali tiste, ki so pripadali določeni skupini, od tistih – drugih.** Tovrstne tehnike vključevanja in hkratnega izključevanja se še posebej nazorno zrcalijo v nacionalnih mitologijah. Narod ni namreč nekaj, kar bi obstajalo naravno, vendar je umeten izum novega veka. **Da narod nastopa kot ugašena celota, njegovi pripadniki pa čutijo globoko nacionalno zavest, so potrebne dolge in močne mitološke vrvi, ki povezujejo ljudi v nacionalno enovitost.** Narodne mitologije se oklepajo različnih vsebinskih poudarkov, ki krmarijo med miti junaške zgodovine nekdanjih imperijev (Italija), trepetanjem pred prvotnim vetrom iz sosednjih držav (Estonija), travmatično zgodovino z genocidi in pregoni (Izrael), kulturnimi presežki (Slovenija) in številnimi podobnimi zgodovinskimi trenutki, ki delujejo kot uspešno narodno lepilo.

Miti hkrati pripovedujejo zgodbo nekega naroda, vse od njegovega rojstva, preko porazov, zmag in slave, pa do herojske osamosvojitve. Izpostavljajo in častijo določene dogodke ter jim skozi zgodovino izrisujejo mitske razsežnosti. Te se lahko udejanjajo skozi premišljene narodne simbole, ki se natisnejo na skrbno izbrani kombinaciji metaforično pomenskih barv na zastavi, »svetih« krajev v obliki spomenikov, mavzolejev in muzejev, praznikov, posvečenih pomembnim dogodkom, ter narodne heroje in mučenike, zaslužene za preživetje naroda. Dan osamosvojitve, predimenzionirana železna podoba Prešerna pred istomenskim kranjskih gledališčem ali grb s ponosnim Triglavom in trojico zvezd kot spominom na »našo« zlato preteklost so le nekateri od nešteti nacionalnih elementov, ki nas redno in brez političnih akcij opominjajo, da smo pripadniki določenega naroda in hkrati skrbijo, da ne poz-

abimo, kdo nam je v preteklosti to sovražno preprečeval. Nacionalne mitologije so zato nevarna orodja za tesanje ločnice med »nam« in »njimi«, njihova samoumevnost pa razmislek o mitoloških vzvodih nacionalne identitete le redko potisne na naše misle »agende«.

»Vsega so krivi islamski teroristi!«

Mitologija narekuje, da so sovražnikove lastnosti obratne lastnostim idealnega predstavnika določene družbe. Mi smo čisti, oni umazani, mi dobri, oni slabi, mi poštene, oni prevarantski ... Sovražnik je zato najpogostejše tujec, ograjen z mejami nacionalnih mitologij. Včasih pa se pojavijo skupine notranjih sovražnikov, ki širijo teror znotraj družbe. Navadno gre za posebne skupine, ki se znatno ločijo od ostalih predstavnikov družbe in tako prevzemajo vlogo tujka. Te skupine so etiketirane z oznako dežurnih krivcev, ki razlagajo skrivnostne dogodke, nepojasnjene zaplete in sumljive izdaje. Mitologija zarote ustvarja občutek verodostojnosti, saj natančno pojasnjuje nerazložljive dogodke z jasnimi dokazi in vnaprej pripravljenim krivcem. **Teorije zarote verjamejo v obstoj zlega uma, ki preko medijev, hipnoze, skrivnih simbolov ali nemara grešne alternativne glasbe manilupira z množicami, a pri tem ostaja neopazen očem.** Zarotniško skupino vodi neusmiljeno fanatičen vodja s fatalnim načrtom lastne popolne prevlade. Osrednji akterji navadno ne nastopajo z lastnimi imeni, vendar v ohlapnih skupinskih pojmovanjih, kot so Opus dei, komunisti ali prostozidarji. Ko se torej dogajajo sumljive umazanije brez pojasnenih motivov ali ostajajo resnični krivci uspešno zakriti, se začnejo kovati silne zarotniške zgodbe, ki na primer padec newyorških dvojčkov razložijo kot vnaprej dogovorjeno židovsko zarotniško akcijo ali predsednikov umor kot skrbno načrtovano komunistično maščevanje. Teorije zarote delujejo kot slovita knjižna dela Dana Browna: z veliko mero senzacionalizma nizajo dokaz za dokazom, razkrivajoč skrivne zarotniške mreže, ki se uspešno skrivajo za neizprosnimi zločini. **Če so abonmajski grešni kozli v podobah krščanskih ločin, islamskih teroristov, boljševikov in prostozidarjev res krivci vseh krutih zločinov, pa moramo presojsati z veliko mere skepse in humorja.**

Supermani v kravatah

Sovražne nacionalne mitologije in teorije zarot ustvarjajo lažne sovražnike, ki državljanje spreminjajo v prestrašene paranoike. **Ustrahovana množica je popolno gojišče za rojstvo božanstev in herojev, najpogostejše utelešenih v velikih**

voditeljih, ki supermanovsko varujejo narod in ga popeljejo po bleščeči poti uspeha.

Čeprav je trend voditeljskih kultov prepletal predvsem politični prostor minulega stoletja, se goreča čustva do vodilnih avtoritet razraščajo tudi v novo tisočletje. Voditelj spretno jadra med ekstremoma svojih nadnaravnih sposobnosti in preproste človekosti; kljub temu da premišljeno vodi državo, rešuje globalne probleme in je njegova beseda glasnejša od drugih, ostaja eden izmed nas; priljuden družinski človek, ki živahno stresa roko svojim »podanikom« in se – ko že ni na kakšni misiji svetovnega pomena – obnaša tako kot mi. Voditelj se navadno predstavlja kot svetniški poštenjakar, ki končuje niz pohlepnih vodij iz preteklosti in dela izključno za narod. Javna podoba ga izrisuje kot velikega znanstvenika, pisatelja ali umetnika, ki pa je bil zaradi svojega prevelikega uma v preteklosti zatiran ali celo izgnan s strani minule oblasti. Tudi sicer se zgodovinske bilke oklepajo z obema rokama: svoj narod redno spominjajo na zlate čase in jim grozijo s ponovitvijo kriz iz preteklosti. Za potenciranje božanskosti se obliče vodij odtisne na bankovcih, razglednicah ali zgolj celostranskih medijskih objavah, njegovo ime pa pogosto poimenuje osrednje državne ustanove, objekte ali programe. **Čeprav sodobno demokratično okolje in majhnost slovenskega prostora ne ponujata možnosti za**

razcvet popolnega kulta voditelja, v politični areni mrgoli polbožanstev, ki grabijo preverjene formule za uspeh političnih avtoritet za lastno klesanje javnih podob. Podpisovanje cenenih knjižnih del, junaški povratek iz argentinskega prebežališča, galopiranje na ljubljanskem maratonu ali postavljanje kipov nekdanjih voditeljev na svojih vrtičkih so nekatera od dejanj, ki poskušajo domačim akterjem politične srenje odeti božanske mitske plašče.

Mitologija ni zaprta v časovne kapsule starodavne naivnosti, vendar aktivno prežema medijski in politični govor tudi danes. **Politična sfera ostaja zavita v mitsko meglico, ki množice vzgaja v popolne državljane: ustrahovane, povezane s skupnim ciljem ter z neomajnim zaupanjem v svoje voditelje in njihove politične poteze.** Da se v ovčice političnih pastirjev ne spremenimo tudi sami, mora kritično mitološko sito postati obvezna oprema na vsakodnevnih medijsko-političnih sprehodih.

 Pina Sadar

 Ekke Vasli & Oto Žan

“Največ se
naučim v domovih
za ostarele.”

V vsaki reki imamo povodnega moža, v vsaki gori zmaya, v vsaki hosti vilo

Dušica Kunaver, sicer upokojena profesorica angleškega in ruskega jezika, je slovenski javnosti poznana kot zbirateljica ljudskega izročila, samostojna kulturna publicistka, etnologinja, avtorica številnih poljudnoznanstvenih knjig ter pedagoških priročnikov. Obiskali smo jo na domu, v Ljubljani, in s številnimi zanimivimi ter dragocenimi podatki (in odličnim kompotom in sadnimi cmočki) nama je s fotografom postregla v zavetju dnevne sobe, v kateri je poleg nabito polne knjižne omare, kamina, starinskega pianina in spominkov s potovanj širom sveta še kup zapiskov, fasciklov, osnutkov za članke, knjige, predavanja ter ostale projekte, ki Dušici – poleg vnukov, seveda – poberejo največ časa v venomer prenapolnjenem urniku.

Kariero ste začeli kot učiteljica angleščine. Kdaj pa ste se aktivno pričeli ukvarjati z ljudskim izročilom, mitologijo, etnologijo?

Veš, vedno sem si želela postati učiteljica. (Upam, da ne zameriš, ker te tikam; od dolge učiteljske kariere imam navado na svet gledati izza katedra, in tako vso mladino tikam.) Torej, študirala sem angleščino in ruščino, sicer izredno, ker doma nikdar nismo imeli denarja za nemoten študij. Ves čas sem tako delala, po diplomi pa sem se končno zaposlil na osnovni šoli. Kaj kmalu sem spoznala, da otroci pravzaprav zelo radi poslušajo pravljice, pojejo pesmice, zato sem to vpletala tudi v svoj pouk. Jezik ni samo komunikacija, je tudi vez med ljudmi, rodovi, narodi. Je ključen za narodno zavest. Ves čas sem to svoje zanimanje gojila, po upokojitvi pa sem se resno posvetila proučevanju ljudskega izročila. Ure in ure sem preživela v NUK-u med knjigami, starim časopisjem; tedaj se mi je nabralo toliko najrazličnejšega gradiva, da sem si rekla, kakšna škoda bi bila, če bi tega ne objavila v takšni ali drugačni obliki. Še toliko bolj pa me je spodbudilo dejstvo, da naša domovina naravnost tepta svoje narodno bogastvo.

Zdaj govorijo in pišejo o vas predvsem kot o »zbirateljici ljudskega izročila«. Kako bi nam predstavili svoje delo? Kako ste pravzaprav začeli z objavljanjem?

Vsak začetek je težak. Tudi moj je bil. Pri založbah nisem imela sreče: namreč etnologija nima ravno veliko prostora pri naših založbah, ena do dve knjigi, pa še to so protežirane tuje. Podobno je s subvencijami, ki jih za to namenja ministrstvo. Moja dela tako izhajajo v samozaložbi, kar mi uspe le, ker vzporedno predavam po številnih institucijah, od vrtcev in osnovnih šol pa do domov za ostarele. Zdaj imam k sreči že uigrano moštvo: tiskarno, oblikovalca in ostale sodelavce. Moje delo je večinoma sprotno, saj imam doma toliko materiala, da lahko delam, pišem in objavljam skorajda neprenehoma. Slovenskemu ljudskemu izročilu, ki je tako obširno in bogato, ne najdeš konca. Moja najboljše zbirka o ljudskem izročilu nosi naslov »Pod lipo domačo«; v njej sem po tematikah in področjih zbrala oz. še zbiram ljudske šege, mite ...

Kaj pa etnološko delo »na terenu«? Ste v stiku z mnogo ljudmi, pa tudi sicer bi lahko rekli, da ste

filantrop. To je verjetno pogoj za uspešno raziskovanje ljudskega izročila?

Moj začetek je bil zelo teoretičen, namreč nikdar nisem imela toliko časa. Kot že rečeno, sproti izveš marsikaj in na podlagi tega brskaš. Moram pa povedati, da se največ naučim po domovih za ostarele. Poglej, ljudje, ki tam bivajo, so stari osemdeset let. To je generacija, ki je kosila s koso, mlatila s cepcem, žela s srpom. Ti ljudje, ki mi povedo svojo verzijo legende, ki mi povedo, kaj so pri njih počeli in kaj je veljalo v njihovi mladosti, so živ dokaz za izročilo, o katerem že ves čas govorim, in so hkrati dragocen »ostanek« starosvetne slovenske vasi.

Koliko pa je tega ljudskega izročila, zavesti, ki jo prinaša s seboj, in mitoloških elementov prisotnih v današnji miselnosti Slovencev?

Veseli me, da vprašaš. Kajti premalo se zavedamo, bistveno premalo, kako nam uha iz rok naša kulturna dediščina. Domišljam si, da poznam nek prerez družbe, saj obiskujem ljudi vseh starosti, na deželi in po mestih, in ugotavljam, da slovenstvo še nikdar ni bilo tako ogroženo. Že v mentaliteto otroka je vrašeno, da je izročilo njegovih starih staršev kaj malo vredno, za kar je kriv neposredno šolski sistem. Navedem lahko dva primera: osnovnošolska berila – ob ponatisu so črtali Petra Klepac, nadomestili so ga z Robinom Hoodom. Nekdo je moral to predlagati, odobriti, nekdo je moral vsaj *vedeti!* In ves čas veselo uvažamo Valentinovo, Hallowe'en ter podobne neumnosti. Imela sem seminar za kolegice anglistke, pa mi je ena povedala, kako so

Naši ubogi četrtošolci pa so domovino Slovenijo predstavili z »My Bonnie is over the ocean.«

imeli ekskurzijo v London, kjer je potem vsaka skupina (nabrani so bili iz vse Evrope) morala predstaviti svojo domovino. Španci so blesteli s flamenkom, Francozi s šansoni, Italijani so zapeli svoje canzone, naši ubogi četrtošolci pa so domovino Slovenijo predstavili z »My Bonnie is over the ocean«. Kakšna sramota! Ampak poglej, na nivoju četrtošolcev je sramota, ignoranca drugih. Čisto nič drugače pa ni potem v svetovni politiki in gospodarstvu: če sam pometaš s svojo večstisoletno kulturo

ter izročilom, bodo tudi drugi kaj hitro pometali s teboj. Nekdaj smo imeli svetovne paradne konje v industriji, zdaj se udingamo tujcem. V Evropo bi morali vstopati ponosno, s svojo kulturno dediščino, mi pa si prizadevamo zgolj in samo biti tako kot vsi ostali. Že prav, da gradimo na spoštovanju, a kako prosim boš spoštoval Nemca, Poljaka, Bosanca, Angleža, če ne spoštuješ sebe? Jaz temu pravim raznarodovanje. V Evropi se kot narod obnašamo prav bedno, kar ni samo absurdno, temveč tudi nevarno za nas za naš obstoj.

Evropa, pravite. Kako pa kot ena največjih pobudnic za ohranitev domačega ljudskega izročila, če se lahko tako izrazim, gledate na naš vstop v Evropsko unijo?

Evropa se je, hvalabogu, odločila končati s stoletji vojn in razprtij. Torej je unija pozitivna reč. Ampak, ne pozabimo, kljub toliko težnjam po enotnosti Evropa poudarja lastno identiteto vsakega naroda in noče biti talilni lonec: Angleži naj bodo Angleži,

V Evropi se kot narod obnašamo prav bedno, kar ni samo absurdno, temveč tudi nevarno za nas za naš obstoj.

Nemci, Nemci; Slovenci naj bodo Slovenci. Cel kup projektov teče v tej smeri, Slovenija pa dobiva uradne ukore s strani EU, da smo nerazpoznavni! Zanimiv podatek, dr. Šavli, znanstvenik s tega področja, navaja, da je bilo ob koncu srednjega veka 46 ljudstev naše velikosti – torej toliko ljudi, ki govorijo skupen jezik. Dandanes smo Slovenci *edini*, ki imamo svojo državo, svoj narod. Vsi ostali so v sklopu neke druge, večje države. Iz tega lahko sklepamo, da je bilo nekaj močnega, kar je današnje Slovence držalo skupaj kljub 300-letni dobi turških vpadov, kljub toliko kmečkim uporom, tlačanstvu, vojnem. Nekaj je slovensko starosvetno vas držalo skupaj tisočletja, ljudje so na istem travniku družno kosili, na istem polju želi, če lahko tako ponazorim; danes pa smo pripravljeni vse to pozabiti, poteptati.

Kje bi po vašem mnenju lahko svoje izročilo najboljše ohranili, naredili prepoznavno, kje je niša, tržna, konec koncev, za slovensko ljudsko pesem, bajko, vražo ...?

Nedvomno v turizmu. V turizmu imamo, kar v Evropi z lučjo iščejo: nedotaknjeno naravo in nepopisno bogato tradicijo. Pogledj Angleže: z Robinom Hoodom in Rihardom Levjesrčnim so zaslužili milijarde. Pomisli, da je pri nas v vsaki reki povodni mož, v vsaki gori zmaj, v vsaki hosti vila. Pri nas so šege, ki so v Evropi prava fikcija, del resničnosti, ki se je bodisi niti ne zavedamo bodisi jo zavestno izkoreninjamo. Kot vemo, Evropa je bila svoj čas skupni prostor toliko in toliko ljudstvom, a le pri nas so se ohranili vsi Sončevi prazniki: Zeleni Jurij, Kurenti, Pehtro baba, ki je v resnici Starka zima, Kresnik, vse to je pri nas še naravnost iz pradavnine. Pehtro babo so tule pri nas »jagali« še 89. leta, torej ne gre za nek hudo oddaljen čas!

Kakšne pa so glavne funkcije mitologije?

Čisto praktične narave so. Nekaterih pojavov si niso znali razlagati v preteklosti in tedaj je vskočila mitologija. Prav tako pa je mitologija varovalo: materi je bilo lažje pri srcu, ko je šla delat na polje, če so se otroci, misleč, da v reki nanje čaka povodni mož, igrali čim dlje od vode. Kajpak, plavati niso znali! Legenda jih je tako obvarovala, da bi se približali vrtnčastim tokovom in utonili. V sagah je upanje, je vera v pravičnost. Nekatere reči so veljale, niti niso potrebovale pojasnila, tako je pač bilo. Ob nevihti je moja babica vrgla v ogenj posušen cvet, nabran ob kresni noči. Saj ne vem, ali je verjela, da kaj pomaga proti toči, ali ne. Pa ni bilo važno – tako je pač moralo biti, konec besedi. Če danes na izročilo gledamo kot na neumne pravljice, je to zgolj zaradi dejstva, da se oholo dvigamo nad vse skupaj.

Kako predstaviti pomen ljudskega izročila Slovincem? Kje je po vašem bistvena napaka, ki jo delamo, da pripovedi naši babic tonejo v pozabo?

Mladino je treba osvestiti, pa ne govorim spet o nekih naučenih rečeh. Jaz sama jim poskušam predstaviti zadevo na njim zanimiv, prijeten način, saj je bistveno, da se zopet počutijo del izročila, del naroda. Nikakor pa ne krivim vas, mladi rod, za nepoznavanje. Kot učitelj nekaj zagotovo vem: otrok ima tisto, kar mu daš, in nima tistega, česar mu ne daš. Napake se pokažejo – pa pri vseh stvareh je tako – ko ti otroci odrastejo in sami postanejo aktivna generacija. Ti potem prenašajo taisto miselnost naprej, a enkrat se veriga prekrine in tedaj je že prepozno. Ne razumem, kako je lahko slovenskemu otroku na slovenskih tleh v slovenski družbi nerodno peti slovensko pesem!? Eno lahko rečem za konec, spet primerjava, a vendarle dovolj nazorna. Človek je kot rastlina. Imej korenine v svoji zemlji, na svojih tleh, od tam črpaj energijo, hrano, s krošnjo in z listjem pa se oziraj naokrog, rasti visoko ter se bohoto, glej v svet in se izobražuj, spoznavaj druge ljudi. A vedi: če rastlina nima korenin trdno v svoji zemlji, precej odmre.

 Nace Fock

 Matic Zorman

Urbane legende

Tudi svetovni splet je medij za širjenje legend; te oblike modernega širjenja zgodb, ki naj bi bile resnične, se imenujejo urbane legende, urbani miti ali urbane zgodbe. Kot vse narodopisje urbane legende niso nujno lažne, so pa pogosto izkrivljene, pretirane ali pa težijo k senzacionalnosti. Kljub njihovem imenu je treba poudariti, da urbane legende pogosto nimajo svojega izvora v urbanem okolju; termin skuša le ponazoriti razliko med tradicionalnimi legendami iz predindustrijskih časov in legendami, ki se širijo prek novih medijev, zadnje čase predvsem prek elektronske pošte. Sociologi zato priporočajo rabo drugega termina – sodobne legende.

Facebook je preobljuden!

Ena izmed sodobnih legend, ki se je znašla v prenekaterem spletnem nabiralniku na Facebooku, je posredovano pismo ustanovitelja Facebooka, Marka Zuckerberga, v katerem zatrjuje, da Facebook postaja vse bolj počasen in da morajo člani s posredovanjem pisma izkazati svojo aktivnost, saj bodo v nasprotnem primeru njihovi računi izbrisani. Komentar: NERESNIČNO. Stara šala, nov norec, bi dejale modre glave. Gre za predelavo verižnih pisem izpred desetih let, ko je bil, domnevno, preobljuden Hot-mail. In ta še vedno diha – navkljub milijonom neaktivnih uporabnikov. Facebook sicer doslej ni podal nobenih javnih izjav o preobljudenosti ali upočasnenosti servisa, verižno pismo pa med uporabniki kroži že od leta 2007.

Punčka z Labor

Pred tremi leti je iz okajenih gostilniških logov na medmrežje in kasneje celo v časopise zašla legenda o punčki, ki naj bi se pred znano gostilno na Laborah v Kranju vsako noč gugalala – pri tem so pripovedovalci skovali dve različici: v prvi naj bi šlo za deklico, ki je pred leti padla z gugalnice in si usodno zlomila tilnik, po drugi pa za deklico iz Stražišča, ki je pred leti padla po stopnicah. Nerazložni videi, ki so krožili po svetovnem spletu, in razprave, ki so se vemale po forumih, so nekatere celo spodbudile k polnočnemu raziskovanju Labor. Ker ni zaleglo nobeno prepričevanje, da gre za popolno izmišljijo, ki je skregana z zdravom pametjo, so bili lastniki gostilne nazadnje prisiljeni gugalnico podreti.

Sony Ericsson podarja prenosnike

Seveda ne kar tako, temveč le, če uporabnik elektronsko sporočilo, ki ga je pravkar prejel od svojega dobrodušnega, a naivnega prijatelja, posreduje dalje osmim prijateljem, kopijo sporočila pa pošlje še izmišljeni uslužbenki s Sony Ericsona, Anni Swelung. Neresnični upi o podarjenih novodobnih igračkah se sicer v taki ali drugačni obliki po svetovnem spletu širijo od leta 1997: s posredovanjem sporočil naj bi si uporabnik prislužil Nokiin mobilnik, potem Sony Ericssonov prenosnik, letos pa naj bi prenosnike velikodušno začel deliti še Dell. Vsa verižna pisma so seveda izmišljena, na kar so se celo odzvali v Sonyju z uradno izjavo v, ironično, novem verižnem pismu.

Preden nasedete naslednji zvijači in sporočilo posredujete celotnemu imeniku (ne da bi skrili prejemnike), priporočamo obisk naslednjih strani: <http://www.snopes.com> in <http://urbanlegends.about.com>.

 Mojca Jagodic
 Oto Žan

Med laponskimi bogovi

Meja med polnočnimi oblaki, morsko gladino v daljavi in osamljeno cesto se zabriše v blede sivino. Na preprosti enobarvni kulisi se le redko izrišejo megleni obrisi rdečih lesenih hiš in lenobnih severnih jelenov, obsijanih z nikoli zahajajočim polarnim soncem. Zapustimo toplo zavetje od dolge poti izmučenega kombija in idiličen prizor zavijemo v zvočno zaveso bučnega vetra. Tu ni težko razumeti rojstva laponske mitologije.

Obsijani z Radienovim večnim sijem

Svojo popotovanje v mitološke pokrajine Laponske začnemo v finski prestolnici **Helsinki**, kjer se spoznamo s svojim rdečim enoprostorcem, učinkovito napolnjenim s poceni estonsko hrano in pijačo, ki bo v naslednjih tednih preživetnega pomena med vrtoglaviimi skandinavskimi ceniki. Po udobnih sedežih razpostremo svoje nacionalne zastave in se v mednarodni družbi zapeljemo skozi dolgo, a s polarnim soncem osvetljeno noč po samotnih cestah Finske vse do glavnega mesta Laponske, **Rovaniemija**. Bioritem izgubi ritmiko v svojem imenu, saj je porušen že po nekaj dneh – in odsotnosti noči. **Uro si priprnemo okoli roke le ob obiskih muzejev in galerij, katerih urniki se ne pustijo zavesti 24-urni svetlobi, ki jo nad nami tke laponski bog neba Radien.** Po galerijskih sprehodih po presežkih sodobne finske umetnosti se podamo proti centru **Arktikum**. V prostornem in skrbno urejenem muzeju arktične kulture se poleg severnega rastja, živalstva in zgodovine krstno spoznamo tudi s starodavnimi šamanskimi običaji in mitologijo Samijev, kot imenujemo tradicionalno laponsko ljudstvo, ki je severno Skandinavijo poseljevalo še pred prihodom indoevropskih sosedov.

V objemu gozdnega boga Laib olmaija

Izvorno nomadsko ljudstvo se ponaša z lastno različico ugro-finskega jezika in bogato kulturo dediščino, ki je ob prihodu krščanstva zaradi

prepovedi skoraj zatonila. Danes se kulturno izročilo avtohtonih prebivalcev ponovno prebujajo, skromno število predstavnikov samijske manjšine pa je razseljeno po štirih državah evropskega severa. Sami prečesmo zgolj tri države, ki si delijo religijo, kulturo in deloma skupno zakonodajo. S prestolnice Laponske se usmerimo proti Norveški, nekajednevno vožnjo pa redno prekinjamo s pohajkovanji po naravnih parkih, piknikih pod polnočnim soncem ter deljenjem spalnice z gostoljubnim gozdnim bogom Laib olmaijem in nepogrešljivimi jeleni. **Gozdovi in narava so na Laponskem ključnega pomena, ne zgolj za snovanje turističnih itinerarijev, temveč predvsem za lov in nenazadnje religijske prakse, ki temelji na živalskih duhovih, predvsem kultu medveda.** K sreči ne izzovemo božjega panteona v obliki gozdnih zveri, temveč se spoprijateljimo zgolj z manj kulturnimi komarji, ki jih je v ostro hladnem poletnem zraku nemara več kot kisika.

Neizprosno veter božanstva Tiermesa

Cesta, ki nas vodi mimo pravilčnih jezer in mogočnih gozdov, se konča na skrajnem evropskem robu, **Nordkappu**, ki za izdatno finančno protimenjavo ponuja nepozabne podobe, poetično izpostavljene že v uvodu potopisa. Na skrivnostni obali Arktičnega oceana nas pričakajo morda še bolj slikoviti pogledi, ki pa nas zavedejo v manj čarobno noč na prostem. Neizprosno hladen veter in močvirnast teren pod spalnimi vrečami preživimo zgolj s pomočjo tekočega nacionalnega simbola, vodke. Ob pogledu na poletno zasneženo pokrajino se ne čudimo priljubljenosti finske savne, katere blagodejne

učinke bomo izkusili že nekaj dni kasneje. **Na skrivnostnem stiku vzhoda in zahoda ter noči in dneva bi nemara ostali neskončno, zazrti v ob šotorih poplesavajoče Laponce, če nas upravičeno najbolj mogočno božanstvo vetra Tiermes (skoraj dobesedno) ne bi odgnalo proti švedski meji.** Na poti se znova navdušujemo nad prijazno urejenostjo narodnih parkov, med katerimi je tudi največji finski park

Božičkovo mitološko prebivališče lastijo vse države severnega pola, se njegova domnevna finska rezidenca uvršča med najbolj legitimne, kar znatno pomaga pri cvetenju lokalnega turizma. Zagotovo najbolj okupirana izletniška točka Laponske se ponaša z lastno Božičkovo pošto, izdatno okrašeno rezidenco in kupom pravljičnih koč, ki po večini služijo prodaji spominkov. Ko se Božičku osebno priporočimo za velikogrudna novoletna

Lemmenjoki. Sprehode po diskretno vzdrževanih gozdnih poteh olajšujejo številne učinkovito pripravljene površine za piknike s klopmi in z že nasekanimi drvi, lesena stranišča in celo brezplačne gozdne koče za utrujene pohodnike. Naš postulovalski gozdni duh znova prizemlji postanek v mestecu **Gammelstad**, srednjeveški prestolnici severne Švedske. Na mestni površini je razsejanih na stotine majhnih rdečih hišk, ki se s svojo skrbno urejenostjo na tradicionalen način upravičeno uvrščajo na Unescov seznam svetovne dediščine.

Sodobne laponske mitologije med Lordi in Božičkom

Svojo »rdečo strelco« znova usmerimo proti Rovaniemiju, kjer med raziskovanjem skromnega mestnega jedra odkrijemo razsežnosti mita o **skupini Lordi**. Ko se prehodimo po poti razvpitih evrovizijskih metalcev, po katerih so v mestu poimenovali glavni trg, nekaj trgovin in priljubljeni kebab, se potopimo v (po finskih standardih) le streljaj oddajeno **Božičkovo** mitološko deželo natančno na meji arktičnega pola. Čeprav si

darila, oddrvmo iz arktičnega kroga proti jugu Finske in baltskim mitologijam naproti ...

Življenje z naravo je služilo kot najtrši temelj za gradnjo laponske mitologije oziroma samijskega politeizma, slonečega na čaščenju prednikov in živalskih duhov, med katerimi še posebej glasno rjove kult medveda. Izvirne religijske prakse so se ohranile v obliki arheoloških izkopanin v severni Skandinaviji in pisnih virih misijonarjev, predvsem iz srednjega veka. Poleg kulta medveda so častili številna druga naravna božanstva, ki so posebljala najpomembnejše naravne elemente njihovega življenja, kot so veter, gozd in nebo. Ljudi, ki so posedovali sposobnost videnja v prihodnost ali predvidenja uspešnosti lova, so proglašali za noaide, šamane. Verjeli so, da ima vse v naravi svojo dušo, zato so se po divjini gibal s kar najmanj nezaželenimi šumi. Prijazna vrednota tišine je na Laponskem prisotna še danes.

Kam? Z Manco v Kranj!

Manca Bežek kot turistična informatorka skupaj z ekipo Zavoda za turizem Kranj kuje turistično podobo in ponudbo Kranja. Skupaj smo se v besedi sprehodili po kranjskih ulicah ...

Kdo je tipičen kranjski turist? Katere narodnosti so po večini; ali pa vsaj, kateri izstopajo?

V letošnjem letu smo imeli v Kranjski hiši 5964 obiskovalcev, od tega 3270 slovenskih gostov, ostalo so tujci. Največ tujih gostov prihaja iz Nemčije, Avstrije, Italije in Anglije. V letošnjem letu se je povečalo število gostov iz Izraela, dobimo pa tudi goste iz Avstralije ali Japonske ... V glavnem gre za individualne goste, ki pridejo na enodnevni obisk v Kranj ali pa so tu nastanjeni in jim Kranj pravzaprav pomeni odskočno desko za »izletkanje« po Gorenjski. Med gosti prevladujejo upokojenci in mladi v paru ali z družinami. Po zanimanju so to največkrat pohodniki, kolesarji in užitkarji.

Kam peljete turista, ko pride v Kranj? Zagotovo imate pripravljeno posebno »traso« ...

Za tiste, ki želijo na voden ogled po mestu, imamo pripravljene dve standardni poti.

Lahko greste **Po Prešernovi poti**, tam pokažemo vse tiste kotičke, ki so povezani s Prešernom, izkušeni vodniki pa bodo ogled popestrili z zanimivimi zgodbami iz pesnikovega življenja.

Njegovo življenje v Kranju je močno zaznamovalo kulturni utrip mesta, ki je postalo varuh Prešernove dediščine. Ogled se prične v Prešernovem gaju, kjer se nahajata nagrobni spomenik Francetu Prešernu ter doprsni kip pesnika, in se nadaljuje proti staremu mestnemu jedru, zaznamovanem s svojevrstno arhitekturno podobo ter z zgodbami iz Prešernovega življenja.

Ogled **Po poteh zgodovinske in tehnične dediščine** prišleku približa različne obraze Kranja. O nekdanjem življenju v mestu pripovedujejo hiše, ki kažejo svoja okrašena lica in vabijo k odkrivanju lepih arkadnih dvorišč ter presenetljivih prehodov skozi veže iz ene ulice v drugo. Vsaka hiša nekaj ponuja; ena je lepa meščanska, druga nosi spominsko ploščo v čast znamenitemu Slovincu, ki je nekdaj v njej živel, tretja vabi v zanimivo trgovino, za nekaterimi zidovi pa se skrivajo tudi ostanki tehnične zapuščine preteklih generacij. V Kranju se staro ljubeznivo prepleta z novim, vse podobe pa se ubrano združujejo v eno. Redni ogled se prične na Maistrovem trgu, kjer so bila včasih gornja mestna vrata, pot se nadaljuje po Prešernovi ulici do Glavnega trga ter do Pungerta, kjer je eden izmed sedmih obrambnih stolpov.

Za vnaprej najavljene skupine večinoma organiziramo programe, prilagojene njihovim potrebam in željam. Za tiste, ki se želijo sami sprehoditi po mestu, pa imamo lično narejeno brošuro **Dediščina Kranja**, kjer so opisani vsi kranjski biseri. Seveda jim – glede na njihova zanimanja – v TIC-u z veseljem svetujemo, kaj v mestu pogledati, kje se ustaviti za kakšen napuk ali kje pojesti kakšno gorenjsko specialiteto.

Obstaja o Kranju kak mit, legenda, pripoved? Če obstaja, o čem pripovedujete turistom? O Hudičevem borštu, o Prešernu in njegovih figah, o škratu Krančku?

O Kranju ni ene same zgodbe, ki bi obeležila nastanek mesta ali kakšen poseben dogodek v njem, kar bi pripovedovali kot veliko zanimivost. O posameznih znamenitostih, znanih Kranjčanin in o naši zgodovini pa je kar nekaj zgodb. Naši vodniki se o njih redno izobražujejo, prebirajo literaturo, spremljajo aktualne dogodke in se pogovarjajo s starejšimi Kranjčani. Iz tega izvelejo zanimivosti, ki jih potem pripovedujejo turistom na sprehodu skozi mesto. Ena izmed takih zgodb je recimo ta, kako je **Leopold Layer**, naš priznani slikar na prehodu iz 18. v 19. stoletje, ponarejal denar, zaradi česar so ga zaprli v stolp na Pungertu, kjer so bili včasih zapor. Razmere v zaporu seveda niso bile najbolj rožnate in Layer si je želel čim hitreje na prostost. Zato se je zaobljubil, da bo v čast Mariji naslikal sliko. Leta 1814 je tako nastala milostna podoba Matere Božje, poznane kot Brezjanska Marija – »Marija Pomagaj« v baziliki Svetega Vida na Brezjah na Gorenjskem. O kakšni stvari pa vprašajo tudi turisti sami – recimo, kakšna je zgodba o vodnjaku Janeza Nepomuka. In seveda je tu naš Kranček – hudomušni škratek, ki ima domovanje v Rovih pod starim Kranjem.

Čigava je sploh ideja škrata Krančka?

Ideja o škratu se je rodila med sodelavci Zavoda za turizem, in sicer medtem ko smo premišljevali, kako bi dopolnili vsebine v rovi, da bi bili ti zanimivi tudi za otroke. Nato smo idejo nadgrajevali; želeli smo, da škratek ne bi bil samo animacija otrokom v rovi, temveč da bi otroke tudi izobraževal in jih kot navihani vodnik lahko popeljal na sprehod po mestu. K sodelovanju smo povabili Jožeta Trobca, priznanega kranjskega oblikovalca, ter Magdo Zore, sodelavko Gorenjskega muzeja. Skupaj smo oblikovali lik, ki bi otrokom na prijazen, zanimiv in zabaven način približal naše mesto ter njegove znamenitosti. Tako ni ostalo samo pri liku škratka, ampak oblikujemo tudi spominke na temo Krančka ter didaktične pripomočke s Krančkom.

Kdo so turistični vodiči po Kranju? So to študenti, poklicni vodiči, starejši? In koliko jih sploh je?

Trenutno imamo štirideset vodnikov, ki so opravili licenco za lokalnega turističnega vodnika Mestne občine Kranj. Med njimi je nekaj odličnih in za vodenja zelo zainteresiranih vodnikov, s katerimi sodelujemo pogostejše – kar je odvisno tudi od njihovega prostega časa. V največjo pomoč so nam upokojenci in študentje, ker so časovno manj obremenjeni in imajo močno voljo za dodatno samoizobraževanje, imamo pa tudi nekaj poklicnih vodnikov.

Kot prebivalci se mi včasih zdi, da Kranj morda ni mesto, kamor bi si želela zaiti kot turistka. Kako to, da je zaživel ideja o Kranju kot turističnem mestu? Kdo je sploh začetnik projekta Kranjska hiša in TIC-a v njen?

Če še niste začutili Kranja kot mesta vrednega obiska, potem ste prepovršno opazovali – predlagam, da se enkrat sprehodite z nami, da vam razkažemo zakaj ima Kranj vse potenciale za uspešno turistično destinacijo. Kranj je staro mesto, bogato z zgodovino ter s kulturno, naravno in tehniško dediščino. Tudi mestno dogajanje živahno brbota – če samo odprete brošuro **Kam? V Kranj!**, boste videli, da ni dneva, da se v Kranju ne bi kaj dogajalo – samo interes morate pokazati. Čeprav majhno, je mesto prijetno in prijazno za obiskovalce – marsikateri turist pride k nam, v turistično-informativni center, pohvalit prav domačnost in prijaznost mesta. Zaradi vseh omenjenih stvari mislim, da je bila ideja o tem, da bi Kranj predstavili kot zanimivo turistično destinacijo, že dolgo živa. Leta 2006 je pet gorenjskih mest uspelo na razpisu norveškega finančnega mehanizma za izvedbo skupnega projekta **Sejem bil je živ**. Med njimi je bil tudi Kranj, ki je svoj finančni delež vložil v ureditev Kranjske hiše. Ta naj bi postala središče za promocijo turizma in trženja lokalnih produktov, namenjena pa je tudi turističnemu informacijskemu centru, internetnemu kotičku in prodajalni z izdelki domače in umetnostne obrti. Prav tako se v Kranjski hiši odvijajo različne predstavitve, delavnice, razstave in drugi dogodki. Z objektom upravlja **Zavod za turizem Kranj**, naša naloga pa je v glavnem obogatiti celotno ponudbo starega mestnega jedra, vzpostaviti sodelovanje med vsemi interesnimi skupinami v starem mestnem jedru ter skupna promocija ponudbe v Kranju. Sodelavci

zavoda čutimo, da Kranj je mesto, kamor bi si turisti želeli priti in kjer imajo tudi domačini kaj početi – in v to z veseljem vlagamo svojo delovno vneto.

Kje so po vašem mnenju tržne niše, ki v Kranju še niso izkoriščene?

Turistična dejavnost v Kranju se vedno bolj razvija. Leta 2005 je Mestna občina Kranj sprejela strategijo na področju turizma. V tem letu pa je bila sprejeta tudi Strategija trajnostnega razvoja mestne občine Kranj do leta 2023. Zavod za turizem se je v zadnjih treh letih začel bolj poglobljeno ukvarjati s turistično dejavnostjo, pri čemer pa sledimo tako smernicam Mestne občine kot tudi smernicam Slovenske turistične organizacije. Na turistično dejavnost je potrebno gledati celostno – torej ne samo, kako dobro znamo na Zavodu za turizem Kranj prodati Kranj kot turistični produkt obiskovalcem, temveč da skrbimo tudi za infrastrukturo, ki je turizmu v podporo, na primer urejenost okolice, prevozi, prenočišča, prehrana, trgovine, skrb za kulturne in naravne znamenitosti, povezovanje s šolami, društvi, podjetji ... Na zavodu se trudimo v tej smeri in rezultati se že kažejo. Vendar bi rekla, da je prav to naša tržna niša – urediti Kranj celostno na ta način, da bodo različne dejavnosti ena drugi v podporo pri turistični promociji.

Staro mestno jedro s trgovskega vidika, ki je tudi za turizem zagotovo pomemben, kljub številnim prizadevanjem kar ne zaživi. Imate v rokavu še kako čudežno paličico?

Mogoče je to bolj vprašanje za Mestno občino, del te čarobne paličice je namreč že zaobjet v zgoraj omenjeni Strategiji. Na vse občane in občanke pa apeliram, naj začnejo uporabljati mestno jedro kot del svojega vsakdana, pa bo napredek hitro viden. Jaz to že počnem.

Kaj pa Kranjčani sami? Imamo radi svoje mesto ali smo preveč kritični?

Po malem oboje. Mislim, da imamo Kranjčani v resnici radi svoje mesto in da naše kritike izhajajo zgolj iz želje po pozitivnih spremembah. Mogoče si mislimo, da bi s popravkom tu in popravkom tam lahko mesto s svojimi lepotami približali tudi drugim ...

In za konec, malo za šalo, malo za res: ali poznate pesem Jožeta Žvoklja To je Kranj?

To je Kranj poznamo vsi zaposleni na Zavodu za turizem Kranj in tudi vsa naša študentska pomoč. Kadar izpeljemo kakšen projekt še posebej dobro, si jo zapojemo kot »timbuilding« himno. Tudi zgoščenko Jožeta Žvoklja Kranj imamo za prodajo v naši trgovini s spominki kot nekaj tipičnega za Kranj.

 Maja Kalan
 Oto Žan

Blejske legende

Bled, priljubljena turistična destinacija mnogih obiskovalcev Slovenije, ne ponuja samo slavne kremne rezine in podoba raja, ki ga sicer danes kazijo razne turizmu naklonjene stavbe, temveč tudi pošteno število **legend**.

Začnimo pri zaščitnem znaku mesteca, **Blejskem jezeru**. Včasih naj bi namreč na njegovem mestu ležala le dolina in sredi nje hribček s skalo. Ob tej skali so se v mesečnih nočeh zbirale gorske vile in plesale, v dolini pa so pastirji pasle ovce, ki so kdaj pa kdaj popasle tudi travo okoli skale na hribčku, kar je vile pošteno razjezilo. Po več grožnjah pastirjem, da naj krotijo ovčice ali ogradijo skalo, in nesrečnem zlomu noge najmlajše in najlepše vile na trdi zemlji, je čudežnim bitjem končno prekipevalo. Z bližnjih planin so priklicale vodo, ki je prihrumela v dolino in jo poplavlila. Tako so si hrib in svojo preljubo skalo same ogradile ter nemoteno še naprej preplešavale mesečne noči.

Druga verzija nastanka Blejskega jezera in njegovega **otoka** pa sprva trdi podobno – da je bil tam pašnik z ovcami, ki so pomulile, kar jim je prišlo pod nos, s to razliko, da na hribčku ni bilo skale, temveč Marijina kapelica. Prebivalcem je bilo vseeno, če so se ovce ponečedile v kapelici, Mariji pa seveda to ni bilo všeč, zato je sama poskrbela za ograditev le-te.

Nekaj časa po nastanku jezera pa se je vanj naselil **povodni mož**. A na jezerskem dnu, v svojem kamnitem gradu, mu je kaj kmalu postalo dolgčas in zaželel si je človeške družbe. Po dolgem čakanju na pravišno osebo, je nekega dne na bregu jezera zagledal speče dekle, priplaval do nje, pomolil glavo iz vode in jo s svojo sluzasto roko potegnil k sebi. Presrečen, da je našel

družbo, je z deklico odplaval nazaj in jo, še vedno spečo, položil v srebrno posteljico. Ko pa se je dekle prebudilo in pogrešilo mater, jo je povodni mož na vse pretege poskušal potolažiti. Pel ji je in prinesel vse bogastvo iz svojega gradu, a nič ni pomagalo, dekle je še naprej jokalo. Nato je zajokal še sam, a iz oči so mu namesto solz polzeli biseri. Ti so napolnili dekličino srajčico, povodni mož pa se je odločil, da je čas, da dekle vrne materi, ki je bila ob ponovnem snidenju s hčerjo prijetno presenečena, saj je ta imela pri sebi polno biserov.

Verjetno najbolj znana pa je legenda o **potopljenem zvonu**, ki ga vsako leto na božični dan blejski potapljači ponovno dvignejo z dna jezera. Nekoč je namreč na blejskem gradu prebivala mlada vdova, katere moža so ubili razbojniki. Vsa užaloščena je vdova zbrala vse svoje zlato, srebro in druge dragocenosti ter jih dala uliti v zvon za cerkvico na otoku. A glej ga zlomka, ob prevažanju zvona na otok je hud vihar prevrnil ladjico in skupaj z brodarji je zvon potonil na dno jezera. Vdova je bila po tem dogodku še bolj žalostna, zato se je odločila poiskati svoj mir v samostanu v Rimu. Po njeni smrti je papež na otok poslal drug zvonček, in kdor z njim pozvoni, počasti Marijo, tako da se mu izpolni želja, ki jo ima med pozvanjem v mislih. Zvon na dnu jezera pa se še danes ob mirnih jasnih nočeh oglašja iz globin.

V iskanju splošne razgledanosti smo povprašali še dva Blejca, ali poznata katero od legend:

“Priznam, ne bi znal povedati nobene od blejskih legend, se mi pa zdi, da je sestra, ko je še bila v vrtcu, enkrat morala nastopati kot vila na neki lokalni prireditvi.”

Boštjan

“Glede na to, da sem sama včasih razkazovala Bled turistom, sem kar dobro seznanjena z našimi legendami.”

Anica

Devetnajstka z Vasilijo Tsigarido

Tokrat vam v rubriki 19ka predstavljamo Kranjčanko Vasilijo Tsigarido, profesorico kemije na Gimnaziji Kranj, sicer pa priznana prevajalka in sodno tolmačko za grški jezik. Po očetovi strani je Grkinja in je rojena v Atenah, po materini pa Slovenka, tako da je šolanje ter študij zaključila v Ljubljani in se nato dokončno ustalila v gorenjski prestolnici. V Grčijo se pogosto in rada vrača, pravi, zavzema pa se tudi za promocijo in približanje grške kulture Sloveniji.

1. Ali so zares pristali na Luni ali gre za teorijo zarote?

Verjamem, da so zares pristali. Saj znanost je zelo napredovala.

2. Kaj je bilo prej, kura ali jajce?

S tem vprašanjem se ne ukvarjam. Nekako se mi ne zdi pomembno.

3. Vzornik v življenju?

Včasih pomislim, kako sta se moja starša odzivala na razne situacije, in tudi sicer nekatere ljudi res občudujem. Nimam pa konkretnega vzornika.

4. Zgodovinska oseba, ki bi jo povabili na pijačo?

Z veseljem bi povabila Perikleja, saj je njegovo ime povezano z »zlatim« stoletjem v Atenah.

5. Najbolj zaslužen Slovenec in najbolj zaslužen Kranjčan?

To je težko vprašanje. Po mojem mnenju sta med zaslužnimi Slovenci Milan Kučan in Janez Drnovšek. Glede Kranjčanov pa nimam mnenja.

6. Najbolj čudno delo, ki ste ga do zdaj opravljali?

Nič, kar sem kdaj koli delala, se mi ni zdelo čudno.

7. Ali jeste meso?

Ja, jem, v majhnih količinah.

8. Katerega od tujih jezikov bi se želeli naučiti?

Želela bi se naučiti nemščino.

9. Na morje na Hrvaško: da ali ne?

Da, zakaj pa ne? Ampak čez Grčijo je ni.

10. Študentski funkcionarji: koristni ali mafija?

Premalo vem o tem, da bi imela mnenje.

11. Kako pozdravite prijatelje?

»Živjo, kako si« ali »dober dan«.

12. Kaj vas je v zadnjem času najbolj nasmejalo?

Duhovite izjave mojih sodelavcev.

13. Vaše najljubše prevozno sredstvo?

Avto.

14. Turčija v Evropsko unijo? (da, ne)

Da.

15. Podpirate istospolne poroke?

Ja, jih, saj se dobro razumem s homoseksualci.

16. Vaša najljubša knjiga in film?

Zelo rada berem romane Isabel Allende. Eden od mojih najljubših filmov je »Soba z razgledom«.

17. Na katere revije in časopise ste naročeni?

Na Delo.

18. Ste se v otroštvu kdaj pretepali?

Ja, s sestrami in z brati.

19. Kaj bi vas lahko razjezilo tako zelo, da bi bili pripravljeni koga zadaviti z lastnimi rokami?

Do zdaj se mi to ni zgodilo in upam, da se mi tudi ne bo.

Nace Fock

Vasilija Tsigarida (arhiv)

Striček Sam hoče tebe!

Eden najslavnejših političnopropagandnih plakatov vseh časov je nedvomno ameriški oglas za mornarico, v katerem striček Sam kaže s prstom in pravi: »I want you!« To je ena izmed taktik, kakršne se uporabljajo v politični propagandi – slednjo opredelimo kot sistematičen poizkus vplivanja na javno mnenje in razširjanja določenih ideoloških nazorov. Ko je v to vključena načrtna manipulacija z ljudmi, beseda dobi negativen prizvok.

V tem primeru propagandisti želijo spremeniti javno mnenje o neki temi, problematično pa je, da to skušajo storiti s prevaro in zmedo, ne pa skozi vzpodbujanje razumevanja določene teme. Najbolj radikalne oblike takšne vrste propagande se pojavljajo predvsem v času vojn, ko vsaka stran na različne načine poskuša prikazati sovražnika kot pošast, kot nepravilnega in sovražnega; kot nasprotnika naših vrednot, ki so edine »prave«.

Poznamo več tipov propagande: **bela propaganda** je običajno najmanj škodljiva, saj je njen izvor znan in se ne poslužuje tako radikalnih metod. Pri **črni propagandi** gre za prikazovanje drugega vira propagande in s tem za načrtno zavajanje javnosti. Najbolj nevarna oblika propagande pa je **siva propaganda**, ki nima znanega izvora, njen glavni namen pa je zavajanje sovražnika na različne načine. Večina propagande se širi preko množičnih medijev, letakov, knjig, posterjev in filmov. Pri tem se uporabljajo različne tehnike. Izbira le-teh je odvisna od cilja, ki ga želi propagandist doseči.

Nekatere izmed najpogostejših tehnik propagande so blatenje nasprotnika (ne njegovih idej), neskončno ponavljanje neke ideje in vzbujanje predsodkov ali strahu pred nekom ali nečim. Nekatere druge tehnike so širjenje dezinformacij, vzbujanje evforije z organiziranjem vojaških parad in razglašanjem praznikov, pripisovanje stereotipov določenim družbenim skupinam (ne nujno negativnih,

lahko se pojavlja tudi pretirano pozitivna stereotipizacija družbenih skupin), povzdigovanje narodne mitologije, iskanje grešnega kozla in prelaganje odgovornosti za nastalo situacijo na ramena sovražnika. Večini tehnik je skupno prikazovanje črno-belega sveta: mi smo dobri, oni so slabi. Na kateri strani si?

Propaganda se je v takšnih ali drugačnih oblikah pojavljala skozi vso zgodovino, sam izraz pa je bil prvič uporabljen v 17. stoletju, ko je papež Gregor ustanovil Sveto kongregacijo za propagiranje vere. Ob koncu 19. stoletja so se že začele pojavljati prve znanstvene študije propagandnih tehnik, razmah pa so doživele v 20. stoletju. Nekateri izmed največjih poznavalcev in raziskovalcev so bili med 2. svetovno vojno svetovalci svojih vlad za področje »informiranja«. V zadnjem času in z razvojem novih tehnologij propagandisti iščejo nove poti. Ameriška vojska je ravla računalniško igrico America's army, ki naj bi vzbujala boljše mnenje mladih o vojski in po nekaterih raziskavah jim je to tudi uspelo.

Največja propagandna aparata v 20. stoletju sta vrtela svoji kolesji v Nemčiji v času nacizma in v Rusiji v času komunizma. V Rusiji besedi propaganda in agitacija nista imeli negativnega prizvoka in sta bili spodbujani s strani oblasti. Sovjetska zveza je za potrebe propagande zgradila tudi v tistem času največje letalo na svetu in ga opremila z mogočnim ožvoženjem, tako da je dobilo ime Glas iz neba. Razlika med sovjetskim in nemškim propagandnim aparatom je predvsem ta, da je nemški večinoma poudarjal negativne lastnosti sovražnikov, sovjetski pa povzdigoval lastne dobre lastnosti. Oba sta se seveda posluževala tudi drugih tehnik. Tudi direktnega nagovarjanja, tako kot striček Sam.

Hudičev boršt

Z obiskom Hudičevega boršta smo Zapikovci še aktivneje vstopili v novo sezono in se z empiričnim izkustvom iz oči v oči spogledali s hudičevim delom, ki se nahaja na nadmorski višini 1320 m.

Samo ime Hudičev boršt ima pravo mitološko preteklost. Legenda namreč pripoveduje, da sta se dva kmeta prepirala za gozd in eden je v jezi izustil: »**Hudič naj ga vzame!**«, nakar se je prikazal hudič in izpolnil ukaz ter z gozdom na hrbtu oddrvel. V tistem trenutku pa je v cerkvi pri sv. Jakobu zazvonilo dan in hudičeva moč je izginila. Gozd je tako ostal sredi hriba.

Dostop do Hudičevega boršta je možen mimo gradu Turn do Podaka, pot se nadaljuje na sv. Jakoba, čez Potoško goro, Javorjev vrh do končnega cilja. Lahko pa se pot skrajša in se kar s Potoške gore nadaljuje do Hudičevega boršta, kar vam bo vzelo 2h in 50 minut. Nakrajša varianta pa je 2h in 30 minut hoje po **markirani poti iz Mač pri Predvoru** do Hudičevega boršta,

ki smo jo preizkusili mi – in jo premagali v dobrih 90 minutah.

Prvih 30 minut se pot rahlo vzpenja, je kar precej široka in nevarna. Nato se razcepi na dva dela in naslednjo uro se hodi po ozki, vijugasti gozdni potki, tako da je tura primerna tudi za izlet v vročih, sončnih dneh, ker je večinoma senčna. Odpre se tik pod Hudičevim borštom, ko se 5 do 10 minut vzpenjaš čez visokogorski travnik.

Na vrhu oziroma v prijetni senci hudičevih dreves izletnika pričakata pitna hribovska voda in 5 minut oddaljen bivač, kjer se lahko prespi (za udobje poskrbi vsak sam). Hribovska tura se lahko nadaljuje na Zaplato, Cjanovco, Srednji vrh, Storžič itd., odvisno je predvsem od vaših želja, časa ter telesne kondicije (mi smo jo nadaljevali kar nazaj do parkirišča v Mačah).

Med potjo se lahko posvetite svojim mislim, lepoti narave, čistemu zraku, mravljiščem, ki vam ob pravilni uporabi očistijo nos, pesmim na svojem mp3 predvajalniku, obrekovanju Facebook prijateljev ali pa se v družbi zapletete v nenavadne debate ter nostalgичno obujanje spominov.

 Barbara Zupanc
 FOTOREPORTAŽA - NASLEDNJA STRAN

AIESEC – mednarodna študentska organizacija

Aiesec je mladinska organizacija, ki združuje študente 1700 univerz iz 107 držav po svetu. Kratica je ob ustanovitvi leta 1948 pomenila »Association Internationale des Etudiants en Sciences

AIESEC

(Association Internationale des Etudiants en Sciences
Economiques et Commerciales)

Economiques et Commerciales«, vendar je organizacija že zdavnaj prerasla osnovno idejo in združuje precej širši krog študentov, kot le ekonomiste in komercialiste. V Aiesec je vključenih okoli

38000 mladih, ki jim organizacija omogoča strokovne prakse v tujini, delo na vodstvenih pozicijah, srečevanje s kolegi iz tujine na konferencah in sodelovanje z več kot 4000 poslovnimi partnerji. Aiesec se opredeljuje kot globalna, nepolitična, neodvisna in izobraževalna organizacija, katere vizija je sožitje in izpolnitev potenciala človeštva. Osredotočajo se na razvoj kadrov in svojim članom ponujajo celostno razvojno izkušnjo.

Aiesec je sestavljen iz lokalnih komitejev in enega izmed treh slovenskih komitejev imamo tudi v Kranju (druga dva sta v Ljubljani in Mariboru). Dodatne informacije o delovanju krajevnega odbora in včlanitvi v Aiesec lahko dobite na informativnem sestanku v ponedeljek, 19. 10., ob 13.20 v predavalnici 303 Fakultete za organizacijske vede, ali pišete elektronsko pošto na **aieseckranj09@gmail.com**.

Ekipa se je zbrala na parkirišču nad Mačami.

Primerno opremljeni smo štartali.

Počitek na razpotju.

Četica je v gosjem redu pogumno zagrizla v klanec.

Andraž in Pina navdušena nad razgledom.

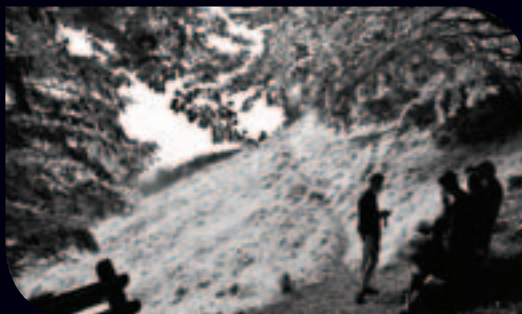
<http://foto.ksk.si>

Še zadnji metri pres ciljem – Hudičevim borštom.

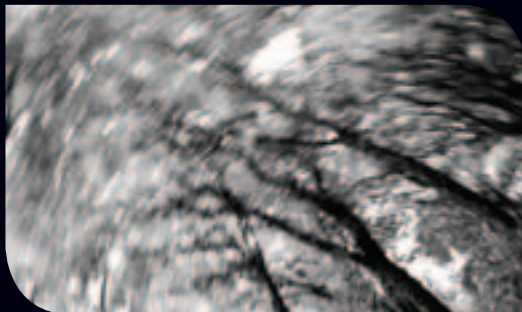
Temačno obličje gozda nas je navdalo s strahospoštovanjem.

Počitek ...

... in okrepčilo.

Brez komentarja.

Starodavni športi

Šport obstaja že od pojava prvih ljudstev, ki so se z njim zabavala, poravnavala račune ali ga igrala pri obredih čaščenja bogov. Najstarejši zabeleženi športi segajo daleč v preteklost, vse tja do 5000 let pred našim štetjem.

Najstarejši znani šport je **kitajski** predhodnik nogometa, **Tsu Chu** (tudi Cuju), ki mu nekateri pripisujejo starost več kot **4000 let**. Igra je bila izjemno zahtevna, saj so morali igralci s katerim koli delom telesa – z izjemo rok – zadeti gol, ki je visel med dvema bambusovima palicama na višini okoli 10 metrov. Sprva je bil mišljen zgolj kot trening za vojake, a si je s časom pridobil ugled in se razširil tudi med višje sloje. Najbolj priljubljen je bil okoli 200 let pred Kristusom, ko je tedanji cesar Wudi ukazal v glavno mesto, kjer je živel, pripeljati vse najboljše igralce Tsu Chuja, da je lahko njihove mojstrovine občudoval dan za dnem.

zato so v tekme, pravzaprav boj za preživetje, poslali vojne ujetnike, ki so jih nato darovali svojim božanstvom. Tekme so vedno privabljale veliko število gledalcev, ki so ponavadi tudi stavili na svoje favorite ter pogosto zastavili sužnje, zlato, obleko ali celo svojo svobodo oz. svobodo svoje družine. Tlachtlī so mnogi moški igrali tudi zgolj za rekreacijo, v njem pa so se občasno merili tudi ženske in otroci.

Indijanci so v Severni Ameriki v začetku 2. tisočletja našega štetja izumili šport **Lacrosse**, ki se ga igra še danes. Šport, ki je dandanes popularen v Ameriki, se igra s palicami, na katerih

je mreža, v katero ujameš žogo in nato poizkušaš nasprotniku dati gol. Indijanci so ga igrali na velikih ravninah, dolgih po več kilometrov, kjer je igralo tudi po **1000 igralcev v eni ekipi**. Pogosto so se v Lacrossu med seboj merila različna plemena, ki so z zmago dokazala svojo moč. Vsaka tekma je bila pravi športni dogodek, saj je trajala več dni od sončnega vzhoda do sončnega zahoda.

V Grčiji in Egiptu so poznali večinoma posamične športe, ki jih poznamo še danes: teki, rokoborbe, konjenišstvo, lokostrelstvo, boks ... Zanimivo je predvsem to, da so stari Egipčani **igrali hokej s palicami z bananinih vej in pakom iz usnja**, pol-

jenim s papirusom. Kasneje so tako obliko hokeja, ki se seveda ni igral na ledu, prevzeli Grki in za njimi tudi Rimljani. Po Evropi so poleg omenjenih športov vsi narodi imeli tudi svoje različne iger z žogo. Vikingi so poznali baseball podobno igro **Knattleikr**, kjer je bila v boju za žogo potrebna surova moč. Rimljani so tekmovali v **Harpastumu**, ki malce spominja na današnji ragbi, na območju današnje Francije pa so moči merili v športu **La soule**.

Od nekdaj je torej šport zelo pomemben del življenja ljudstev. Skozi tisočletja je nastalo mnogo športov, s katerimi so si ljudje zgolj krajšali čas ali pa dokazovali svojo moč nasprotniku. Nekateri športi so zgodovino preživeli, iz drugih so se razvili novi, spet tretji pa so preprosto izginili.

Na povsem drugem koncu sveta, v Srednji Ameriki, v današnji Mehiki, pa so tamkrajšnji originalni prebivalci **Azteki** poznali dokaj podobno igro, ki prav tako velja za enega predhodnikov nogometa. **Tlachtli**, kot se imenuje ta šport, ki naj bi prav tako presegal starost 3000 let, je bil za razliko od kitajskega Tsu Chuja pogosto tudi krut. Na igrišču v obliki črke H so morali igralci spraviti žogo na nasprotnikovo stran in zadeti krog, zgrajen iz kamnov, ki je bil postavljen približno tri metre visoko. Prav tako se dva do štiri-kilogramske žoge iz gume niso smeli dotikati z rokami, poleg tega pa žoga ni smela pasti na tla. Ob padcu so jo izgubili in nasprotnik je dobil novo priložnost. Zmagovalec je bil odločen, ko je ena ekipa prva zadela krog, in takrat se je tekma končala. Igralci so bili dobro zaščiteni, kajti udarci žoge in igralcev so lahko zelo boleli, ta zaščita pa je bila velikokrat le časasna, saj so pogosto na koncu **poražence žrtvovali bogovom**. Prav

Pravljčna moda

Moda v pravljičah se razlikuje glede na obdobje, v katerem so pravljice nastale, geografsko poreklo, ki ima še poseben vpliv pri ljudskih pravljičah, pri umetnih pravljičah pa je »glavni oblikovalec in krojač« avtor sam.

V slovenskih ljudskih pravljičah se navadno moda ne opisuje podrobno, oziroma oblačila niti niso pomembna. Lahko pa naložimo na besedne zveze kot na primer »**pražnje oblečen/a**« na eni strani ter »**beraške cape**« na drugi, kar služi bolj kot alegorija dobrega in zla ter slikovit prikaz stanovnih razlik kot prikaz modnih smernic.

V umetnih pravljičah je moda bližje bralcu, vendar pa ima ključni pomen pri upodabljanju pravljične mode v knjigah s slikami ilustrator in ne več avtor sam. Za primer lahko vzamemo verjetno eno najbolj poznanih pravljič **Rdečo kapico**, katere ime je že samo po sebi povezano z oblačili. Žal pa je to edini »modni« element celotne pravljice. Moda je navadno povezana z ljudmi, ampak pri obravnavi pravljične mode lahko naredimo izjemo, kajti ogromno pravljičnih in zato nič manj modnih junakov, je živali.

Letos najbolj moden živalski lik je prav gotovo **Obuti maček**, ki je popolnoma ujel aktualne modne smernice z **visokimi škornji ter pasom**, sledi pa mu **Slonček Oli**, ki se je »okrancjal« s pavjim perjem (**živalski vzorci**) ter si kasneje privezal **rutko**, ki sicer ni bila namenjena modni piki na i, temveč vreči za mladička kenguruja, kar bi lahko ponazarjalo torbico z mladim

kengurujkom, ki bo verjetno na sceni orala ledino prihodnjo jesen.

Modni pravljični element je v svoji pravljici Pod medvedkovim dežnikom, uporabila tudi slovenska avtorica **Svetlana Makarovič**, in sicer **veliki rdeči dežnik**.

Walt Disney je prav vsaki pravljici dodal pridih stila, vendar je stil naslikal, in ne opisal z besedami. **Pepelka** je ena izmed najbolj modnih pravljič, kajti z vzpenjanjem glavne junakinje po družbeni lestvici se njena oblačila sorazmerno z njenim stilom ter občutkom za dovršenost mode izboljšujejo. Sprva je začela na čistem dnu, umazana in odeta v sajaste cunje, nato ji je ptičica izpolnila željo in dobila je prvo **svečano obleko zlate in srebrne barve** ter s **svilo in srebrom izvezene čevlje**.

Veličina pravljične mode se nato zgolj še stopnjuje, ko Pepelka tretji dan dobi »še čudovitejšo obleko« ter **zlate čevlje**. V pravljici pa glavna junakinja še zdaleč ni edina, ki se drži modnih smernic, njeni polsestri sta prav tako radi urejeni in si za darilo zaželita lepih oblek ter **dragih kamnov in biserov**, torej nista pozabili niti na **modne dodatke**.

Pocahontas si s svojimi stilom in prepoznavnostjo oblačil v svetu zasluži **naziv pravljične modne ikone**, saj mnogi niti ne ločijo med tradicionalnimi oblačili Indijank ter Pocahontasino obleko.

Moda, ki jo je v svoji zbirki pravljič o **Anici** opisala sodobna slovenska pisateljica **Desa Muck**, pa ni v skladu z letošnjimi modnimi smernicami, vendar se je na nek način že močno modernizirala, kajti Muckova med drugim omenja **kopalke**, oblačila pravljičnega lika pa prikaže: »... v **kratkih hlačah in smešni srajčki, tanke bele nožice pa so mu tičale v sandalah in kratkih nogavicah** ...«. Muckova nam že postreže z modnimi podrobnostmi in verjetno je zgolj vprašanje časa, kdaj bomo dobili prvo čisto zares modno obarvano pripoved.

Lastiti si kulturni spomenik

Kulturni spomenik je »kulturna dediščina s posebnim statusom, ki si ga pridobi na podlagi akta o razglasitvi« (**Zavod za varstvo kulturne dediščine RS**). Predstavljati mora kakovosten dosežek ustvarjalnosti, z evidentiranjem pa na podlagi izsledkov izbirajo predmete, stavbe in skupine stavb oziroma območja, ki imajo lastnosti možne kulturne dediščine. Lahko dobijo status spomenika lokalnega ali pa državnega pomena.

V Kranju se v okviru kulturne dediščine nahaja mnogo spomeniško zaščitene stavbe, v katerih potekajo različne dejavnosti ali pa so v njih stanovanja. Najbolj znane so na primer **Gimnazija Kranj, Globus**, hotel **Creina**, kavarna **Stara pošta**, grad **Khieselstein** in še mnoge druge, zapisane v **Registru**

Postopek pridobivanja potrebnih dokumentov za začetek izvajanja tovrstnih del je precej zapleten.

nepremične kulturne dediščine. V tem registru so pravzaprav popisane vse stavbe v starem mestnem jedru Kranja. Te imajo tudi svoje lastnike, ki pa se morajo držati določenih pravil v zvezi z vzdrževanjem ter obnavljanjem, in ta sploh niso enostavna.

Na Zavodu za varstvo kulturne dediščine obnavljanje in rekonstrukcija prestavljata skrajno možnost posega v stavbo ter njen izgled, saj najprej lastnikom priporočajo preventivne **redne preglede**, predvsem po slabem vremenu. Menijo namreč,

da s pregledi stanja strehe, dimnikov, žlebov, zidovja, ometov, pohištva in ostalega lahko še pravočasno opazijo morebitne poškodbe ter jih s pomočjo **strokovnjaka**, ki predlaga način sanacije, odpravijo brez večjih popravil, ki bi okrnili stavbo.

Včasih pa se kljub pregledovanju in sprotnemu vzdrževanju vseeno lahko zgodi, da pride na stavbi do poškodbe, ki zahteva popravilo ali obnovo. Postopek pridobivanja potrebnih dokumentov za začetek izvajanja tovrstnih del je precej zapleten. Za vsa večja vzdrževalna dela, za katera morajo obstajati tehnični razlogi, je potrebno predhodno izpolnjevati **kulturnovarstvene pogoje** in pridobiti **soglasje**. Pri obnovi in posegih v objekte je potrebno uporabljati tradicionalne metode dela ter materiale, opravlja pa jih lahko le tisti izvajalec, ki ima ustrezne reference. V primeru obnove celotnega objekta je predhodno treba naročiti še izdelavo **konservatorskega programa**.

Za dela na različnih delih stavbe obstajajo tudi različne zahteve. Kadar se hočejo lastniki lotiti česar koli v povezavi s fasado, torej z ometom in opleskom, morajo Zavodu to sporočiti vsaj trideset dni pred začetkom del, saj so najprej potrebne **sondažne raziskave**, s pomočjo katerih določijo najprimernejši material

za obnovo. Po sondiranju in analizi rezultatov se lahko prične delo, ki zahteva vsaj mesec dni lepega vremena. Sestavni del fasade je tudi okrasje – kiparsko ali slikarsko, ki mora biti po obnovi oziroma rekonstrukciji čista **replika** originala. Natančni posnetki morajo biti tudi okna in vrata, vsi balkoni, lože ter pokriti nadstreški, če jih ni mogoče obnoviti.

Ker se v pritličju stavb pogosto nahajajo trgovine in drugi prostori, v katerih potekajo razne dejavnosti, je potrebno za izvajanje slednjih na stavbo pritrditi napise, table ter izveske. Napisi ne smejo segati nad venec, ki ločuje pritličje od prvega nadstropja, napisne table ne smejo biti pritrjene direktno na fasado, temveč na posebne nosilce, izveski pa ne smejo presegati velikosti 70 x 70 cm.

Posebni kriteriji veljajo tudi v notranjosti stavbe. Razne napeljave in instalacije morajo biti izvedene tako, da so v vežah in na stopniščih čim manj izrazite in da vanje čim manj posegajo. V stanovanjih so dopustne spremembe, ki jih zahtevajo potrebe uporabnikov. Kljub temu pa morajo lastniki ohranjati originalni kiparski, mavčni ali slikarski okras, stare lončene peči, tlake in ostalo opremo iz časa nastanka hiše.

Varstvo in ohranjanje kulturne dediščine sta v državnem interesu.

Čeprav so vsi ti postopki komplicirani, pa lahko lastniki stavb vsaj zaprosijo za **subvencijo** iz dela slovenskega državnega proračuna, namenjenega kulturi. Varstvo in ohranjanje kulturne dediščine sta namreč v državnem interesu. Ministrstvo za kulturo tako vsaki dve leti objavi **Javni razpis** za financiranje ali sofinanciranje kulturnih projektov na področju nepremične kulturne dediščine. Na razpis se lahko prijavijo lastniki, solastniki ali pooblaščenici upravljavci objektov in območij kulturne dediščine, ki imajo status kulturnega spomenika. Delež sofinanciranja znaša 50% predračunske vrednosti, drugih 50% sredstev pa mora zagotoviti predlagatelj projekta. Sicer pa so naloge ohranjanja dediščine porazdeljene med različne državne organe in lokalne skupnosti, lastniki objektov ter drugi zainteresirani, kot so razna društva, združenja, nevladne organizacije, pa so pomembni in enakopravni soudeleženci.

Država in občine torej spodbujajo ohranjanje kulturnih spomenikov ter spomeniško zaščitenih stavb in jih poskušajo vključiti v prostor ter vsakdanje življenje, predvsem na področju vzgoje in znanja o preteklih obdobjih. Zagotavljajo pravno varstvo in razporejajo s proračunskimi sredstvi. Njihov največji pogoj je le spoštovanje originalnosti in značaja stavbe, torej ohranjanje objekta v najboljšem možnem stanju s čim manjšimi posegi v njegovo izvirno obliko.

V Kranju je poleg najbolj znanih stavb za kulturne spomenike razglašeni še mnogo cerkva, kapelic, domačij, hiš, gostiln, šol, pokopališč, znamenj, vil itd. Na spletni strani Registra nepremične kulturne dediščine tako lahko takoj preverite, če se kak neočiten kulturni spomenik nahaja v vašem kraju prav blizu vašega doma.

... arheologom

Pod vplivom razno raznih romanov in filmskih uspešnic se je v naši miselnosti usidrala nekakšna stereotipna podoba arheologa – oblečen v brezrokavnik kaki barve z mnogimi žepi, stoječ sredi puščavskega peska (ob njem seveda ne sme umanjkat še piramida) ali bežeč skozi džunglo, oborožen z bičem in revolverjem, pred starodavnimi uroki, divjimi zvermi in nepridipravi, ki v službi svojega pohlepa hlepijo po neprecenljivi kulturni dediščini. Ampak koliko je takšna podoba v skladu z resnico?

Tudi v naši prelepi deželici na sončni strani Alp, daleč stran od saharskih sipin ali džungelskih ovijalk ob Amazonki, je moč najti zakopane skrivnosti zgodovine. Eden od kranjskih arheologov je tudi **Draško Josipovič**. Pod njegovim vodstvom so potekala izkopavanja na številnih najdiščih v Kranju (npr. tik ob gradu Khieselstein) in bolj ali manj bližnji okolici (npr. Šmartno pri Cerkljah). Trenutno nadzoruje izkopavanja v kranjskem Lajhu, to je pod »Zlato ribo«, kjer se je nekoč nahajalo pokopališče poznoantične naselbine. Večina grobov na tem območju je staroselskih, poleg teh pa so pokopani tudi pripadniki drugih ljudstev, ki so se na to območje začeli priseljevati okrog 6. stoletja.

Glavni arheolog oz. odgovorni vodja del razdeli različne naloge. Pod njegovim vodstvom so njegovi **pomočniki (diplomirani arheologi**, ki že imajo nekaj izkušenj z delom na terenu), **arheološki tehniki** (recimo absolventi arheologije) in **navadni delavci**, ki so zadolženi za kramp in lopato. Na arheološkem najdišču se neprestano nekaj dogaja; delavci kopljejo zemljo, iščejo keramiko, jo perejo, bolj nežno izkopavajo najdene predmete, obenem se vsa dejavnost **fotografira**, potem so tu še zemljemerji itd. Vso to malo mravljišče mora imeti pod nadzorom vodja izkopavanj, saj je sam osebno odgovoren za vse, kar se zgodi. Prav zato je eden od pogojev, da lahko takšno delo opravlja, kar **pet let izkušenj na terenu**, tako da dobrega spozna vsa delovna mesta in možne zaplete.

Sam tudi ocenjuje **približno starost najdb**, ki jo določi predvsem tako, da najdeno primerja s starejšimi predmeti, lahko po spominu ali s pomočjo knjig oz. starejšega ali za določen tip najdb specializiranega kolega. Obstajajo še drugačni načini za bolj natančno določanje starosti – denimo **z magnetno resonanco** – ki pa jih ne opravljajo arheologi sami na terenu. Večino najdenega predstavlja čisto navadna keramika, ki se jo očisti in potem določi, iz katerega obdobja je. Ob koncu izkopavanj ostane veliko število zavitkov in vreč, do vrha polnih keramike, ki nikoli ne konča na policah kakšnega od muzejev. Že bolj redki so razni kovinski predmeti, sploh če gre za najdišča iz zelo starih obdobj. Če so takšni predmeti bronasti, se perejo in identificirajo na terenu, medtem ko železo najprej pošljejo na rentgen in šele potem restavratorji odločijo, kaj narediti z njim (najboljša in tudi največja restavratorska ekipa je v Narodnem muzeju, ki ima zaposlenih kar 20 oseb – za primerjavo: kranjski muzej ima eno samo).

A delo zanj ne poteka le na terenu, polno je tudi **birokratskih dvobojev in težav** s financiranjem. Velik problem je verjetno ta, da so izkopavanja dolžni plačati investitorji oz. lastniki zemljišča. Večina izkopavanj je namreč zaščitnih, kar pomeni, da je, v kolikor na nekem mestu, predvidenem za gradnjo ceste ali takšnih in drugačnih nepremičnin, najdejo arheološke ostanke, te treba čim prej izkopati ter popisati, da se lahko gradnja nadaljuje. Še preden se izkopavanja zares začnejo, mora podjetje ali oseba, ki jih bo nadzorovala, vložiti **prošnjo na Ministrstvo za kul-**

turo oz. na Komisijo za arheološka izkopavanja. Potrebno je predložiti najrazličnejše dokumente, od dovoljenja lastnika za izkopavanja pa do seznama terenske ekipe in zunanjih sodelavcev. V primeru izkopavanja v Lajhu je eden od zunanjih sodelavcev antropolog, saj je ob izkopavanju grobov njegova prisotnost obvezna – tako so za različne tipe najdbišč potrebni različni zunanji sodelavci. Šele ko komisija preveri predloženo dokumentacijo in minister podpiše dovoljenje, se pravo

arheološko delo lahko začne. Tudi kasneje se lahko pojavijo zapleti in težave, recimo kadar bi si arheologi želeli podaljšati čas za izkopavanja, a pristojni organi tega ne dovolijo.

Navaden delavec ima seveda precej manj skrbi. Njegov delavnik običajno poteka od devetih zjutraj do petih popoldne, večino časa pa vključuje vihtenje krampa in lopate. Šele ko je vrhnja plast zemlje (lahko tudi kamnov ali korenin – prav te povzročajo največje pregelavice in najbolj krvave žulje) odstranjena in se razkrijejo prvi obris pomembnih najdb, se začne uporabljati manjše orodje. Kramp in lopato zamenjajo njihovi manjši bratje ali sestre, samokolnico pa vedra, in na koncu se uporablja tudi že metlice, saj so predmeti zaradi svoje starosti lahko zelo krhki ter občutljivi. Prav takšna, bolj natančna opravila so lahko zelo naporna, saj se zna zgoditi, da cel dan sedite na narobe obrnjenem vedru in globoko sklonjeni počasi odstranjujete zemljo, ki obdaja kamne (nekoč pripadajoče rimski cesti, denimo). Še posebej naporno je delo ob vročih poletnih dneh, ko se živo srebro dvigne nad trideset stopinj in nikjer ni najti sence, a je delo vendarle potrebno opraviti. Ampak ima svoj čar, sploh ko najdeš še kaj drugega kot le še en košček keramike.

Takšna so torej večinoma opravila arheologov na naših tleh. Nič bežanja pred zlobneži ali oživelimi okostnjaki staroselcev, in tudi s starodavnimi uroki se ne srečuješ prav pogosto. (Se pa najdejo ljudje, ki niti malo ne spoštujejo starin, ki se izkopljejo – pred nekaj leti so poleg gradu Khiselstein našli ohranjen dragocen oklep, star več stoletij, pravo redkost tudi v svetovnem merilu, a še preden so ga do konca izkopali, se je našel vandal, ki ga je razbil.) Kot pravi Draško: **si mlad in neumen in študiraš nekaj, kar te veseli, a bolj kot si star spoznavаш, da je resničnost drugačna od romantičnih predstav.**

 Dejan Rabič
 Oto Žan

Koncertni napovednik

ZZ Top

16. 10. 2009, Ljubljana / Hala Tivoli, 39 €

Zmelkoow

16. 10. 2009, Škofja Loka / Pri Rdeči Ostrigi, 9 €

Mudhoney

19. 10. 2009, Ljubljana / Kino Šiška, 20 €

Kultur Shock in The Slackers

26. 10. 2009, Ljubljana / Kino Šiška, 18 €

Mike Stern Band

28. 10. 2009, Ljubljana / Kino Šiška, 23 €

Dream Theater

31. 10. 2009, Ljubljana / Hala Tivoli, 35 €

Porcupine Tree

03. 11. 2009, Ljubljana / Kino Šiška, 27.5 €

Massive Attack

06. 11. 2009, Hrvaška / Zagreb, 54.99 €

Eros Ramazzotti

19. 11. 2009, Ljubljana / Hala Tivoli, 69 €

Bajaga

22. 11. 2009, Ljubljana / Hala Tivoli, 25 €

Living Colour

24. 11. 2009, Ljubljana / Kino Šiška

Gal Gjurin

28. 11. 2009, Ljubljana / Kino Šiška, 25 €

Pet Shop Boys

29. 11. 2009, Hrvaška / Zagreb

Tinkara Kovač

10. 12. 2009, Ljubljana / Kino Šiška

Air

14. 12. 2009, Ljubljana / Hala Tivoli, 39 €

Novi Fosili

25. 12. 2009, Kranj / Dvorana Zlato Polje, 22 €

Mitološki leteči cirkus

Mitološke razsežnosti britanskih ambasadorjev humorja se ob spremljavi gromkega smeha širijo že na tanko štiri desetletja. Oktobra obeležujemo okroglo obletnico predvajanja krstnih skečev letečih cirkusantov, ki so revolucionarno pregnetli pojem humorja in ga preko svojih televizijsko-filmsko-gledaliških del ponesli globoko v polje absurda ter črne komike.

Šesterica, ki je v paralelnem svetu nosila diplomantske kape dveh najbolj elitnih britanskih univerz, Cambridgea in Oxforda, je svoj intelekt zliila v skupni projekt, katerega absurdno poimenovanje je nakazovalo na smernice njihovega ustvarjanja. S skeči so se rokovali na način, ki je šokiral takratno pojmovanje humorja, omejeno na politično korektno šale. **Na sramotilni stember so brezkompromisno zvezali predstavnike cerkve, vojske ali povprečnega predstavnika enega od nas in jih zbadali z ostrimi ostmi družbene kritike, zašiljenimi z veliko mero humornega nadrealizma.**

Čeprav je bil revolucionarni duh časa idealno obdobje za oplajanje novih humornih pristopov, so oblika, ali raje njena odsotnost, montypythonskih skečev ter njihova anarhična, prodirljivo sarkastična in nekonvencionalna narava sprožile nasprotujoče si odzive. **Bruhajoči debeluh v luksuzni restavraciji, minister za bedasto hojo ali lažni mesija Brian so hkrati maratonsko mučili obrazne mišice ob nekontroliranem smehu pri nepreglednih množicah montypythonskih oboževalcev, pri drugih pa obratno kalili gnus in globoko prizadeto st.** Že omenjeno filmsko Brianovo življenje, ki se je končalo s pribitjem na križ, je »postmortalno« izzvalo celo številne prepovedi predvajanja v nekaterih visoko katoliških državah. »Vedno glej na svetlo stran življenja,« se je verjetno ob novici namuznil sloviti fiktivni junak nekje v pythonskih nebesih, požvižgajoč si priljubljeno popevko iz filma.

Netradicionalni niso bili zgolj vsebinski poudarki skečev, temveč tudi načini njihovega posredovanja. Skeči so bili pogosto

to povezani s spontanim prehajanjem istih junakov, včasih prekinjeni na nepričakovanih mestih in pogosto prepleteni z mimobežnimi absurdnimi vložki. Uvodne špice so večkrat zajele svoj »uvodni« prislov in se pojavljale na naključnih mestih med skeči, program pa se je pogosto začel s serijo »It's ...« (to je, angl.), ki je v bliskovitem kadru izostrila moškega, na različne načine približajočega se kameri. Nepogrešljivo je bilo tudi animacijsko delo izpod prstov edinega nebritanskega pythona Terryja Gilliama. **Njegovi mojstrski animacijski kolaži so podpirali eklektičnost serije, katere oblika si je prizadevala učinkovito zмести gledalca, navajenega šablonskih televizijskih programov.**

Nepogrešljiv montypythonski paket skečev:

www.youtube.com/montypython

- The Dead Parrot Sketch
- The Spanish Inquisitions
- The Ministry of Silly Walk
- The Upper-Class Twit of the Year
- Spam
- The Argument Clinic
- Self-Defense Class
- Nudge Nudge
- Lumberjack Song

Petinštrideset televizijskih programov, štirje celovečerni filmi in številna odrska ter knjižna dela, povezana s serijo, so ime Monty Python proglasila za kult. Potem ko je dvajsetletna odsotnost produkcije komike že povzdignila v mitološke višave, se ob letošnjem jubileju pripravljajo na ponovno združitev kreativnosti, svojo kariero pa bodo arhivirali tudi v obsežnem dokumentarnem filmu.

 Pina Sadar

Magični realizem

Vest o hispanoameriški književnosti je do slovenskega bralstva sicer prišla s prvimi prevodi že sorazmerno kmalu po izidu izvirnikov, v prvi vrsti romanov **Gabriela Garcíe Márqueza**, Nobelovega nagrajenca za literaturo (1974), a vendarle so ponatisi najslavnejših romanov, kot sta npr. *Sto let samote* ter *Ljubezen v času kolere*, in pa še nekatera njegova nedavna dela (*Živim, da pripovedujem*, *Žalostne kurbe mojega življenja*) prodrli med bolje prodajane v naših knjigarnah šele v zadnjem desetletju. Ob boku še nekaterim špansko govorečim avtorjem iz Južne Amerike – **Isabel Allende** (*Hiša duhov*, *Eva Luna*), **Laura Esquivel** (*Kot voda za čokolado*), **Miguel Ángel Asturias** (*Koruzarji*, *Gvatemalske legende*, *Zeleni papež*, *Gospod predsednik*) – je García Márquez skorajda sinonim za magični realizem; kar je sicer površno, a vseeno generalno pravilno poznavanje. Napak pa je enačiti katero koli južnoameriško literarno delo z magičnim realizmom, ki je nedvomno ključnega pomena za razvoj in popularnost pisanja s tega konca sveta. Kaj je pravzaprav **magični realizem**?

Začetek sega v 20. leta prejšnjega stoletja, ko je še en Nobelovec, **Miguel Ángel Asturias**, tudi sam potomec Majev, na novo in v integralni obliki prevedel majevsko sveto knjigo **Popol Vuh**. Zgodovinska dejstva, legende, rituali in miti, ki so tedaj vzbudili zanimanje strokovnjakov z vsega sveta, predvsem pa samih potomcev te neverjetno napredne generacije, ki je pred tisočletji poseljevala Srednjo in Južno Ameriko, so bili zapisani v 16. stoletju po pripovedi anonimnega indijanca. Španski misijonar je tekst prvi prevedel in prinesel v Evropo. Tako so razlage o nastanku sveta po majevskem izročilu, življenje, delo in usoda ljudstva prišli v roke strokovnjakov, prav tako pa tudi hispanoameriškim literatom, ki so v starodavnih legendah našli neizmeren navdih.

Popol Vuh je bil torej prvič analiziran na evropskih tleh, tudi prve interpretacije so prišle izpod peres evropskih znanstvenikov, ki so se povezovali z južnoameriški. Potrebno pa se je zavedati tudi tedanje situacije v evropski umetnosti, še posebej v literaturi: gre za obdobje surrealizma, katerega elementi so bili torej prisotni in jih lahko smatramo kot takratni aktualni faktor. V rokah hispanoameriških avtorjev so dobile majevske legende novo razsežnost: po eni strani se je bila hispanoameriška književnost dokončno ločila od španske v modernizmu, po drugi pa v leposlovju nikdar ni bilo najti ničesar o obdobju pred letom 1492. Zanimanje in navdušenje nad izročilom davnih prednikov Majev je v stiku s socialno-politično problematiko v južnoameriških (diktatorialnih) sistemih dalo odlično tematsko podlago za pisanje. V velikih magičnorealističnih romanih torej najdemo preplet fantastičnega in mitološkega z vsakdanjostjo ter realnostjo, skorajda vedno v značilnem družbenem okolju in z izpostavitvijo omenjene socialno-politične problematike.

Magični realizem je do dandanes prešel že vrsto faz, pod okriljem tega za bralce precej privlačnega imena pa je bilo napisanih malo morje skorajda samo proznih del. Tradicionalni elementi magičnega realizma niso nujno v celoti prisotni v vsakem literarnem delu, ki ga kot takšno ali deloma takšno lahko označimo, imajo pa skupne značilnosti. **Kombinacija realnih in irealnih**

prvin, absurdnih in grotesknih situacij je skorajda neizogljiva. Avtor navadno uporabi nek **mit**, **legendo**, popolnoma irealni element, na katerem zgradi zgodbo ali vsaj njen okvir, četudi je sam postopek še najbližje realizmu; ta besedila so gosta, večinoma obsežna. Lahko bi rekli trik magičnega realizma je, da je nek **popolnoma neresničen, fizikalno nemogoč, nadenaraven dogodek predstavljen, interpretiran in sprejet kot normalen, vsakdanji** (npr. cvetovi, ki dežujejo v

Sto letih samote), kar omogoča realno okolje, ki pa si ga literarne osebe zgradijo na osnovi lastnih kriterijev, ne ozirajoč se na sodbe in uveljavljene norme, kakršne pozna denimo Evropa. Norme in vrednote v hispanoameriški mentaliteti so v nekih ozirih še vedno zelo podobne majevskim, čeprav gre za sodobnost.

In nenazadnje, ključni element ne le magičnega realizma v literaturi, temveč celotne miselnosti, ki je dokaz za neposredno večtisočletno izročilo. Maji so dojemali čas kot **cikličnega**, in ne kot linearnega. Po njihovo se je **vsakih 52 let** življenje vrnilo zopet na začetek,

ne v strogo biološkem smislu, temveč predvsem v smislu razvoja, duhovnosti in dogajanja okrog njih. Igre s časovno komponento so zato stalnica že tako precej kompleksno zgrajene pripovedne proze, katere avtorji z najrazličnejšimi mehanizmi in kompozicijskimi postopki dosegajo mojstrsko zaključeno celoto, ki se zaradi notranjebesedilnih referenc ter številnih drugih detajlov, površnemu bralcu morebiti neopaznih, metaforično gledano sklene v cikel, na las podoben majevskemu koledarju (glej sliko!). Lep odsev te miselnosti je literatura, kakršno so ustvarili Gabriel García Márquez (naglas na á), Miguel Ángel Asturias, Alejo Carpentier, Carlos Fuentes, Isabel Allende, Juan Rulfo, Augusto Roa Bastos in nekateri drugi veliki pisci Latinske Amerike.

Ključno je torej razumeti, kaj je magičnega in kaj realnega v magičnem realizmu, da ni vsa hispanoameriška književnost magični realizem, predvsem pa (kot to venomer ponavljajo strokovnjaki in v prvi vrsti avtorji sami), da ni le eksotična depandansa španske.

Kranjčani poklapano hodijo po mestu, povešenih glav se bežno ozirajo tja gor pod nebo in čutijo, da jim nekaj manjka, vendar nihče ne ve kaj natanko. Malodušno podrsavanje korakov odmeva v gluho noč. Naenkrat temno noč prereže močan klic: »Maaaaaaaaaaaaaaast!«

STRIJAMOŽ

V epizodi *Strijamoževa prerokba*, 2. del

V hladnem polmraku podstrešne čumnote sta v kotu zabrleli rdeči oči. Bledikava postava se je pretegnila na raševinasti slamnjači in skočila na tla. Stopila je k mizi, kjer jo je obsijala mesečina, pronicajoča skozi motno steklo zamazane strešne line. Naključnemu opazovalcu neznanega moškega bi v oko najbrž padlo kar nekaj podrobnosti, od telesne višine, po kateri bi ga zlahka umestili med palčke, in manka kožnega pigmenta, po katerem bi ga zlahka umestili med Sneguljčice, do manka srca, po katerem bi ga zlahka uvrstili med srne, ki jih je razparal lovec, ko je mačeham ravnokar omenjenih kraljičen prinašal srca v umetelno izdelanih šatulah. Brezsrčni pritlikavi albin se je nagnil nad mizo in prižgal petrolejko, okoli katere so bile ovešene štiri steklene bučke, napolnjene z vodo. Z njihovo pomočjo je usmeril soj svetlobe v porumenel pergament, na katerem so počivale kaligrafske črke.

»Temnikar,« se je glasil napis, »nalogo imamo zate. V Kranju naj bi se pojavile nove sledi, ki vodijo k sveti deži. Poišči jih in se znebi vseh, ki ti vedeli kaj preveč.«

Belikavi Temnikar je zagodrnjal in obrnil pergament. Na drugi strani je bil v prelomljenem rdečem vosku jasno razviden pečat, na katerem so trije čevlji tvorili piramido, okrog njih pa so ležale besede: »Novus ordo calceorum.« Z grčastimi prsti desnice je zmečkal pergament in se odpravil do omare, iz katere je vzel raševinasto ogrinjalo ter si ga nadel. Poveznil si je kapuco prek glave in se po majavih stopnicah bosopet odpravil v noč.

Da bi bolje razumeli vzgibe dotičnega osebka, na tem mestu polistajmo po nikdar ponatisnjeni in od uradnega zgodovinarja zanikani šestnajsti knjigi Slave vojvodine Kranjske bogenšperškega polihistorja Janeza Vajkarda Valvasorja s podnaslovom *Tajne združbe inu skrivni cehi vojvodine Krajnske*. Na petindvajseti strani zvezka piše naslednje:

Le malu je znanu, de templjarji v resnici iz naših krajov izvirajo. Ime so po šušarskih opravilih dobili, sej šolne templjajo inu to obrt že stoletja skoz rodove ohranjajo. To seveda o ta pravih templjarjih razpredam, sej so oni, bleda v Jeruzalemi inu Sveti Deželi nastali, samu ena kopija prou blede tega kranjskega tajinstvenega ceha.

Njihova naloga naj bi bilo sveto dežo najti, neprecenljivi artefakt iz daljnih časov, v katerem naj bi hranili mast v Bobovku zaklanega

zlatooklega mamuta. Ta mast naj bi čudežne učinke imela, inu kedor bi iz nje ocvirke ali zaseko pripravil ter to pojedel, bi lahko vladar sveta postal inu večnega življenja bil deležen.

Ali sledi so se za to sveto dežo že zdavnej skozi historijo zabrisale.

Po nekterih pričvanjih nej bi se do nje dokopal Aleksander Makedonski, po drugih Julij Cezar, a temu ne gre kaj prida verjeti. Sveto dežo nej bi namreč še pred prihodom Slovanov v te kranjske dežele nekje na sotočju dveh vodotokov skril poslednji od keltskih druidov, ki jim je bil artefakt v hranjenje zaupan od tih staroselcev, ki so tod pred njimi žili. Od tedaj nej bi deža z obližja zemlje izginila inu ni noben več oči nanjo položil bil.

Trenutni nadšuštar reda templjarjev je Flikarjev Tone, po domače Petarjev, ki bralcem sporoča, de ima ta najboljšo dreto inu smolo, tako da kar k njemu šolne v popravilo prinesite. Če mu izročite kupon, ktere ga na zadnji strani bukvice najdete, vam deset odstotno znižanje obračuna.

Temnikar je segel v malho in iz nje potegnil baterijsko svetilko. Snop brlikave luči je osvetlil kos mastnega kartona, ki je bil nekdaj očitno del večje kartonaste tvorbe, najbrž škatle za pico. Vegastih vrat majave barake se je oklepal s pomočjo zarjavelega risalnega žeblička, na njem pa je bil skorajda nečitljivo načrčan priimek. Beličnik si je zadovoljno zamrmral v brk in pobrskal po malhi za vitrihom. Vajeno ga je vtaknil v ključavnico in odklenil vrata, ki so ob lahnem dotiku zacvilila, kakor bi iz kože dajal nevrotično falzetno mačko brez posluha. Pritlikavec je otrpil in zadržal dih. Ker je iz kolibe velo neprekinjeno smrčanje, je olajšano izdihnil in na plan privlekel WD-40 ter z njim izdatno naškropil zarjavele tečaje. V drugo je vrata odšknil neslišno in se zazrl v notranjost kočure. Na žimnici na tleh je ležala orjaška, skorajda kitovska postava. Naslednji predmet, ki ga je vzel iz malhe, je v mesečini poblisnil jekleno, nabrušeno in preteče.

Mož stoterih imen in tisočeri aken ter njegov študent Janez Wleibeis sta se ogorčeno zastrmela nekam ven iz strani in glasno ponegodovala: »Kaj pa midva? In najin obljubljeni pogovor, ki naj bi ga nadaljevala od prejšnjic?«

Kaj sta pa tako lahkoverna, je pripomnil avtor.

10 top mitoloških krajev

Št. 10: Cockaigne – Dežela, kjer lahko živite brez omejitev, nimate nobenih zadržkov, s kom ali s čim imeti spolne odnose, in kjer nikoli ne boste lačni, kajti med drugim so dežne kaplje sirnega okusa. Na žalost je le lokacije popolnoma neznana.

Št. 9: Edenski vrt – V rajskih vrtovih Edna lahko uživate vse sadeže, razen tistih z drevesa spoznanja, se zabavate s prijaznimi živalmi in še vsi ste goli. Če Mojzesova pričanja držijo naj bi se Eden nahajal ob izviru Evfrata, Tigrisa, Gihona in Pišona.

Št. 8: Camelot – V tem skrivnostnem gradu naj bi bival legendarni Kralj Arthur, in če je bil dovolj dober zanj, verjemite, da tudi vas ne bi pustil ravnodušnih. Mnoge zgodbe ga postavljajo v Anglijo, kje točno se nahaja, pa (zaenkrat) še ni znano.

Št. 7: Beimeni – To je kraj za vse, ki bi radi ostali mladi, saj se v Beimeniju nahaja fontana mladosti, ki vam zagotovi stalno mladost.

Št. 6: Mesto cesarjev – V Južni Ameriki, med Perujem in Argentino, med zlato in diamantno goro je mesto cesarjev, polno zlata, srebra in diamantov.

Št. 5: Atlantida – Zagotovo ste že vsi slišali za to prelepo deželo, a zagotovo tudi ne veste, kje jo iskati. Iskali so jo že v Sredozemskem morju, Atlantskem oceanu, v Bermudskem trikotniku ..., a je niso nikjer našli. Z nekaj domišljije jo morda uspe prav vam.

Št. 4: Ys – To mesto, ki naj bi se nahajalo nekje pod morjem, je bolj kot po svoji neizmerni lepoti poznano po divjih zabavah in neskončnih orgijah. Bilo naj bi nekje zahodno od Francije.

Št. 3: Valhalla – V posmrtnem domovanju vikingov nikoli ni dolgčas, čez dan potekajo boji proti velikanom, ponoči pa so na sporedu velike zabave z merjasci in pivom v glavnih vlogah.

Št. 2: El Dorado – Zlato mesto, ki naj bi bilo nekje v Južni Ameriki, lahko vsakemu človeku uresniči sanje.

Št. 1: Shangri-La – Najboljše mitično mesto je Shangri-La, ki leži nekje v Himalaji. Znano je kot mesto sreče, saj vam tam nič ne bo manjkalo, poleg nesmrtnosti in božanskega življenja pa se boste lahko nagledali tudi lepote narave.

Ali ste vedeli, da

- 1 se po Petru Klepcu imenuje helikopter slovenske vojske.
- 2 je samomor med mladimi do 25. leta starosti eden izmed treh glavnih vzrokov smrti v svetu.
- 3 se po Erosu (v grški mitologiji bog ljubezni) imenuje pomemben asteroid 433 Eros.
- 4 se na desnem bregu kanjona reke Kokre (pri Predosljah) nahaja t. i. Šmajdov grad, ki je služil kot zatočišče rokovnjačev.
- 5 naj bi staroslovanski bog Triglav ali Svargor prebival v Svargi, ki je bila obenem podzemlje pogube in vesoljstvo raja.
- 6 staroslovanska mitologija pozna boga telesne ljubezni Jarila, ki je bil vesele narave, je jahal belega konja, bil oblečen v bel plašč, bosonog, na glavi pa je nosil krono iz divjih rož.

- 7 je po legendi Cerkniško jezero nastalo zaradi šteberčana, ki je ljubil hči sovražnikov, le-ti pa so mu bili pripravljeni obljubiti njeno roko, če bo dolino zapolnil z vodo.
- 8 je na Gorenjskem poznana »Pehtra-baba«, ki pozimi dela sneg imenovan »babja kaša«.
- 9 sta po legendi na Kravce ubožali sestro ajdovski deklici, ki sta žalovali za očetom Ajdom in točili krvave solze, ki so nato pridrvele v dolino.
- 10 je v Škofjeloškem grbu črnc, ker naj bi se prvi loški knez odpravil iz Škofje Loke v Idrijo skozi takrat gozdnato Poljansko dolino, polno medvedov, s svojim temnopoltim slugo, ki mu je rešil življenje, ker je ustrelil medveda.

Top 10 mitoloških bitij

10. Mati narava

Znana tudi kot Gea ali Gaja, je v grški mitologiji boginja Zemlje in mati vesolja. Upodobljena je s sadeži, z otroki in rogom izobilja, nastala pa naj bi iz Kaosa.

9. Minotaver

Pošastni stvor s človeškim telesom in bikovo glavo, zaprt v labirintu po naročilih kralja Minosa, čigar žena ga je rodila.

8. Nimfa

V grški mitologiji nadvse lepo žensko bitje z zašiljenimi ušesi, ki ponavadi prebiva v bližini vodnih površin in sovraži vse, kar je zlobnega ter grdega.

7. Grifon

Mogočno bitje s levjim telesom in orlovo glavo ter krili. V antiki znan kot simbol in varovalec božanskega.

6. Gremlini

Odgovorni za vse napake, povezane z orodjem in napravami, prebivajo pa v vsaki hiši. Sprva so bili do nas ustrežljivi, ko pa so razni izumitelji pobrali vse zaslugе, smo se jim zamerili.

5. Triglav

Znan v slovanski mitologiji in včasih upodobljen kot mož s tremi glavami ter z zlatimi prevezami čez oči, da ne vidi zlobnih del ljudi.

4. Samorog

Mitološka žival, upodobljena kot konj z enim samim rogom na čelu. Njegova kri ima čarobne zdravilne lastnosti, ukrotila pa naj bi ga lahko le devica.

3. Harpija

Še ena iz grške mitologije, upodobljena kot krilata prikazen z žensko glavo in trupom jastreba, ki nadvse rada s svojimi kremplji krade hrano, sploh ubogemu Fineju.

2. Morska deklica

Napol ženska, napol riba, znana predvsem po plavanju v morju in zavajanju ljudi s svojo pesmijo, da so padli v vodo ter utonili ali nasledili z ladjo. Nič čudnega torej, da naj bi naznanjale pogubo in nesrečo.

1. Zlatorog

Naš narodni mit, varuh gorskega kraljestva in neizmernega zaklada, ki je vodil vaščane po začrtanih poteh med prepovedanim in dovoljenim svetom. Za seboj je pustil sledi, saj so iz njegove krvi zrastle triglavske rože.

ZA LUNO

Dvojčka

Sprijaznili se boste, da je poletja konec, se zazrli v prihodnost in stopili vanjo polni optimizma. Ampak, saj veste, če gre lahko kaj narobe, bo tudi šlo, in naleteli boste na ovire, tako psihične kot fizične, ko boste ob sončnem vzhodu po večurnem pokušanju vinske bere lomastili proti domu.

Rak

Polotila se vas bo jesenska utrujenost oziroma lenoba, ki vas začuda vedno preseneti v času, ko imate največ obveznosti. Po nasvete, kako jo premagati, se boste zatekli k jasnovidkam tega sveta, ki pa vam bodo vse po vrsti povedale, da je vse, kar potrebujete, le ena krepka brca v zadnjico.

Lev

Selitev v novo rezidenco bo prinesla tako prednosti kot slabosti: je več prostorov, ki jih morate ... krstiti ... prav tako pa tudi več prostorov, ki jih morate pospraviti. Madež rdečega vina na steni hodnika bo nastal zaradi Saturnove jeze, nikakor zaradi vaše lastne

Devica

Nekateri stvari vam preprosto niso usojene: točen prihod v šolo, rjavolaska iz a-razreda, visokorasi lepoteč, ki ga srečujete na avtobusni postaji, slovensko govoreči prodajalec bureka. Šport meseca: balinčki. Pijača meseca: pijana devica.

Strelec

V tem mesecu vas čaka obilo zabave in poleg tega da je Venera v drugi hiši je očiten je le en razlog – brucovanja in spoznavni žuri. V vašem novem stanovanju bo vaša prva naloga pospraviti za otvoritvenim žurom, kar ne bo tako lahko, kot si morda predstavljate.

Kozorog

Denar bo kar letel iz vaših žepov, saj boste v nočni pijanski omotici sneli skalp marsikateremu bureku in mešanemu kebabu. Bodite pazljivi, saj ponoči temperature niso več primerne za prenočevanje na kakšni klopci ali travniku, čeprav boste s pomočjo različnih substanc morda dobili tak vtis.

Tehtnica

Oktober bo vaš mesec – čudežno boste izgubili nekaj kilogramov, spoznali boste ljubezen svojega življenja, izobraževanje bo potekalo kot po maslu, prijatelji vas bodo obletavali na vsakem koraku, dobili boste zlatega prinašalca ... in potem se boste zbudili.

Škorpion

Venera bo dva tedna v takem položaju z Marsom, da se vam bodo v tem času uresničile vse ljubezenske fantazije, če ga boste le pravilno izkoristili. Kritiziranje in žaljenje osebe vaših sanj namreč ni ravno najboljša taktika.

Vodnar

Jesen prinaša obilo kostanjevih piknikov, ki se bodo končali z zamegljenim spominom in prebavnimi motnjami. Pazite na desno možgansko polovico, ker nikoli ne veste, kdaj vam leva popolnoma odpove!

Ribi

Ker bosta v tem mesecu Venera in Jupiter pod nenavadnim kotom, bo to slabo vplivalo na vodna znamenja, zato se pazite žeparjev ter začnite razmišljati o nakupu karte za koncert Erosa Ramazzottija.

Oven

V prihajajočih jutrih se vaši glavi pravzaprav ne obetajo nič kaj zabavni trenutki, saj vas bo Jupiter v Marsovem podznaku in z mesecem v Venerini hiši gnal po dolenskih, štajerskih in primorskih vinogradih, da bi »nesebično« pomagali pri tako težaškem opraviilu, kot je trgatav, in še težjem večernem posedanju okoli mize, pardon, soda.

Bik

Vaša pregovorna trma bo tokrat znova na delu, saj se nikakor ne boste želeli odpovedati tistim trem škatlam (v katerih so bili prej pralni stroji) krame, za katero trdite, da je pomembna priča zgodovine, a si pri tem zatiskate oči pred dejstvom, da so zadeve končale v škatli prav zato, ker ste mesec prej ugotovili, da so neuporabne.

Nagradna križanka

Geslo septembrske križanke je bilo **PROMETNA KONICA**. Miha Begelj si je s pravilno rešitvijo priskrbel knjižno nagrado, tolažilna KŠK paketa pa sta tokrat dobila Jerneja Kern in Miha Kern. Rešitve oktobrske križanke nam pošljite do 1. novembra na naslov Revija ZapiK, Klub študentov Kranj, Glavni trg 20, 4000 Kranj, ali preko spletnega obrazca na www.ksk.si/zapik.

				SESTAVILA M. N. K.	RADOŠNI SPEV V KORALU	OBDOBJE DESETIH LET	MESTO V INDIJ	EVROPSKI VELETOK, REKA V NEMČIJ	ZAPIK	SLOVENSKO IME ZA SEPTEMBER	JAZZOVSKA TEHNIKA PETJA	MEDNAROD- NA ZVEZA LETALSKIH DRUŽB
				ŠESTI MESEC V JUDOVSKEM KOLEDARJU					GRŠKA ČRKA			
				LEDENO MRZLA VODA					NOBELOV NAGRAJENEC			
				URAD EKONOMA								
				SUROVINA ZA PLATNO DVORANA, VEŽA				ZNAMKA OBUTVE				
								ČAROVNIK				
											UDELEŽE- NEC SEMINARJA	ŠVEDSKI SMUČARSKI SKAKALEC GRIMHOLM
ZAPIK	MESTNA OBČINA MARIBOR	SESTAV VEČ APARATOV	MESTO NA MADŽARSKEM KATALONSKI PISATELJI PERE				FR. DIRKAČ F1 – JEAN BAKLA (KNJIŽ.)					
TEŽKO KLADIVO							SODNI POSTOPEK UČENJE (STAR.)					
STVAR, KI KOMU POMAGA						LOVSKI PLEN				MLAKAR ANDREJ		
						FRANCOSKA PREPROGA				SOČNI DEL SADU		
KORAČNICA, TUDI VOJAŠKI POHOD					ČLAN AKADEMIJE OLUPEK (STAR.)							
ZAPIK	VRTEČI DEL MOTORJA PRISTANIŠČE V ŠPANJJI						PODPORNIK, DOBROTNIK ZDRAVILO					VSTOPNICA, VOZOVNICA
REKA V ANGLIJ				SLOVENSKA MORSKA BIOLOGINJA ALENIKA					RIBIŠKA MREŽA INDUSKO Ž. OBLAČILO			
OČKA, ATEK				BOLGARSKI KRALJ DALMAT. Ž. IME				REKA V SLOVENJJI TOVARNA V MARIBORU				
GLAVNO MESTO AVSTRUJE						SPLET ŽENSKIH LAS KEMUSKI EL. KALCU				IVAN RUPNIK VEZNIK		
PREBIVALEC IRANA							PRIVRŽENEC CARIZMA					
SESEKLJANA ZAČINJENA SLANINA							TASSOVA PASTIRSKA IGRA					

BAJESLOVNI KVIZ

Zapikov tematski kviz ostaja zvest rdeči niti. Mitologija je za reševanje zagonek zelo dobrodošla, saj se vedno lahko izgovorite na višjo silo, ki vam ni pustila razmišljati s trezno glavo, ali pa se po pomoč obrnete bodisi k Pitiji, boginji Živi, Ozirisu (in drugim) bodisi za pravilne odgovore preprosto – prodate dušo hudiču. Pa še eno varovalo obstaja: sestavljalec vprašanj ni Sfinga, torej vas ob napačnem odgovoru ne bo pojedel. In vendarle preferiramo pravilne odgovore: po pošti (gl. odrezek na dnu strani) ali v obliki izpolnjenega obrazca na spletni strani www.ksk.si/zapik. Kar se tiče 95-oktanskega neosvinčenega kviza: vsi pravilni odgovori so bili d.

1. Katera je trenutno glavna dejavnost Dušice Kunaver?

- a) zbiranje ljudskega izročila
- b) inštrukcije iz angleščine za četrtošolce
- c) alpinizem
- d) pisanje kolumen
- e) aktivizem na Klubu študentov Kranj

2. Katerega antičnega junaka bi Vasilija Tsgarida povabila na pijačo?

- a) Perikleja
- b) Tezeja
- c) Odiseja
- d) Herakleja
- e) Parisa

3. Katere s starodavnimi legendami prežeto destinacijo si je Zapikova ekipa izbrala za pohod?

- a) Hudičev boršt
- b) Cerknjsko jezero
- c) kranjske rove
- d) Baltik
- e) (kino) Storžič

4. Timbiling himna zaposlenih na Zavodu za turizem Kranj je ...

- a) To je Kranj
- b) Naprej zastava slave
- c) Wesslova pesem
- d) Kol'kor kapljic, tol'ko let
- e) Le vkup, uboga gmajna

5. Kdo je avtor romana Sto let samote?

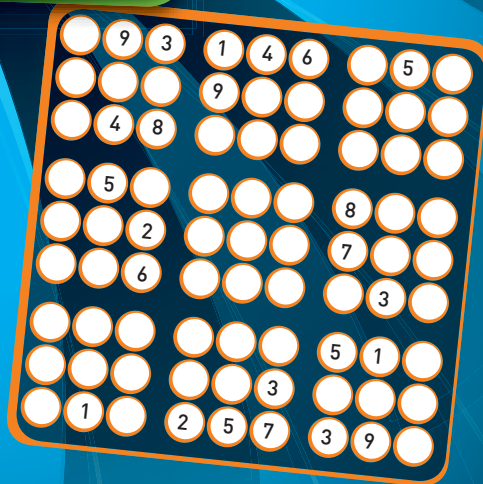
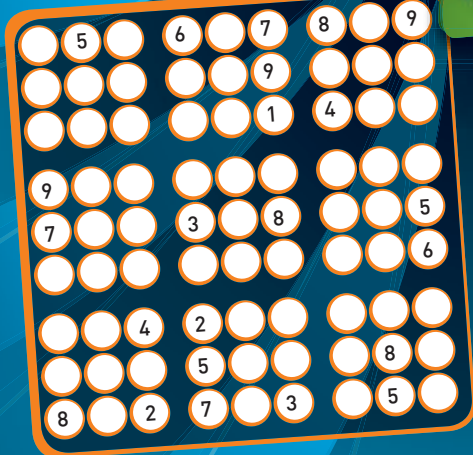
- a) Gabriel García Márquez
- b) Miguel Ángel Asturias
- c) Isabel Allende
- d) Pižama
- e) Paul Coelho

6. Kje naj bi se nahajalo mitološko mesto Ys, ki je bolj kot po svoji neizmerni lepoti poznano po divjih zabavah in neskončnih orgijah?

- a) v Grčiji
- b) v Franciji
- c) na Norveškem
- d) v Južnoafriški republiki
- e) na Japonskem

 Nace Fock

HITRI SUDOKU

zapik

Davčno lahko posredujete tudi naknadno, ko ste izžrebani.

rešitev križanke

rešitev kviza

ime in priimek

naslov

telefon

davčna številka

velikost majice

FOTOGALERIJA

M matic zorman; T tadej slemc; O oto žan; Č črt slavec; B bojan okorn; K kšk;
Ž žan kural; A miran alijagič; G grega valančič; S matej slabe; Z zdravko primožič; R rožle bregar

<http://foto.ksk.si>

Ž Ubogi fazani pred Kranjsko gimnazijo

Ž Zmagovalci državnega preverjanja usposobljenosti ekip prve pomoči civilne zaštite in Rdečega križa – ekipa NEK Krško

O Dvodnevni KŠK –jev planinski izlet na Triglavsko sedmerna jezera

O Improvizatorji na 3. Downtown festivalu

S Svetovno novinarsko prvenstvo v cestnem kolesarjenju v Kranju

Z Film Ekkeja Vastija in Pine Sadar Psi v vesolju na Festivalu slovenskega filma

B KŠK-jeva ekskurzija v Zagrebški živalski vrt

B Dan 202 – sodelovanje skupine Dan D in Simfoničnega orkestra RTVSLO

M Sprejem slovenske košarkarske reprezentance po vrnitvi iz Poljske

R Vragolije na Quicksilver skate contestu v Ljubljani

O Red Bull Upstream Wakeboarding na kajakaškem ligonu v Tacnu

KŠK UGODNOSTI

KOLOSEJ

kino vstopnica	3,90 EUR
----------------	----------

PLANET TUŠ

kino vstopnica	3,40 EUR
1h bowlinga	11,50 EUR

DEVETKA

BOWLING

brezplačna izposoja obutve	
1h bowlinga	9,00 EUR

PROTENEX

BADMINTON	7,00 EUR
MULTI IGRIŠČE	32,00 EUR
TENIS	7,00 EUR

ZAVOD ZA ŠPORT KRANJ

OLIMPIJSKI BAZEN	
enkratna vstopnica	2,30 EUR

A2U BIKES

15% popusta pri nakupu in servisnih storitvah

FOTO BONI

razvijanje 4 fotografij	7,00 EUR
-------------------------	----------

MANILA CLUB

15% popust pri igranju biljarda

VOGU

ODBOJKA NA MIVKI	5,50 EUR
SKUPINSKA VADBA	
mesečna karta - 8 obiskov	9,00 EUR
mesečna karta - 12 obiskov	11,00 EUR
BADMINTON	5,50 EUR
SQUASH	5,50 EUR
TENIS	2,70 EUR
SPINNING	
mesečna karta - 4 obiski	9,00 EUR
mesečna karta - 8 obiskov	15,00 EUR

FITNESS STUDIO IRENA

FITNES	
dopoldanska karta	19,00 EUR
celodnevna karta	26,50 EUR
SAVNA	8,00 EUR
SOLARIJ (9 min)	4,00 EUR
SQUASH	6,50 EUR

PROŠPORT

SKUPINSKA VADBA	
mesečna karta - 8 obiskov	19,00 EUR
mesečna karta - 12 obiskov	26,50 EUR
mesečna karta - neomejena	33,00 EUR
FITNES	
mesečna karta - neomejena	28,50 EUR
trimesečna karta - neomejena	70,00 EUR
BADMINTON	4,00 EUR

VITACENTER

SKUPINSKA VADBA	
10 obiskov (veljavnost 90 dni)	36,70 EUR
mesečna karta - neomejena	36,70 EUR
trimesečna karta - neomejena	87,90 EUR

TAXI MONET

vožnja do 2 km	2,20 EUR
vožnja do 3 km	2,90 EUR
vožnja do 5 km	4,30 EUR
vožnja do 10 km	7,90 EUR

GORENJSKA

BORZNOPOSREDNIŠKA DRUŽBA
ob nakupu vrednostnih papirjev brezplačno odpiranje
trgovalnega računa

MEGACENTER

fitnes, skupinske vadbe, solarij, savna, badminton,
squash - 25% popusta

PARADAIS

tandemski polet z jadralnim padalom	60,00 EUR
-------------------------------------	-----------

MARGENTO STORITVE

Polnitev predplačniških računov mobilnih operaterjev.

KŠK

FOTOKOPIRANJE ČLANI

A4 ena stran	0,04 EUR
A4 obojestransko	0,07 EUR
A3 ena stran	0,09 EUR
A4 ena stran barvno	0,45 EUR
vezava	0,50 EUR

FOTOKOPIRANJE NEČLANI

A4 ena stran	0,08 EUR
A4 obojestransko	0,15 EUR
A3 ena stran	0,15 EUR
vezava	1,00 EUR

LJUDSKA UNIVERZA KRANJ

tečaji tujih jezikov	229,00 EUR
----------------------	------------

KNJIŽNICA KRANJ

2,40 EUR cenejša članarina

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE

2,50 EUR cenejša vstopnica

CAPOEIRA MANDINGA

mesečni tečaj capoeire senzale	35,00 EUR
--------------------------------	-----------

FLY BOX

1 vadba	2,50 EUR
---------	----------

ŠD ČRNI PANTER

mesečni tečaj kickboxa	20,00 EUR
------------------------	-----------

DRUŠTVO KI AIKIDO

mesečni tečaj ki aikida	27,00 EUR
-------------------------	-----------

MAXXIMUM SHOP

20% popusta pri nakupu športne prehrane

WU MASAŽA

tradicionalna tajska masaža	28,80 EUR
tajska masaža z olji	36,00 EUR
tajska masaža stopal	28,80 EUR
tradicionalna tajska masaža hrbta	22,50 EUR

Cenik velja od 12.10.2009. Vse cene so v EUR in že vsebujejo DDV.